

Tabor

1945

VETRINJ

1975

1975

EL FORTIN

1-2

TABOR je glasilo Zaruženih slovenskih protikomunistov • **TABOR** je las.
in vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor • Mnenje Z. D. S. P. B. Tabor pred-
stavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. • Izdaja ga
konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. • Urejuje in odgovarja urednišk.
odbor glasila., za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Božo Sušteršič.

—::—

TABOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene
Anticommunists

—::—

TABOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslo-
venos Unidos. • Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158,
Buenos Aires, Argentina

—::—

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos
Aires, Argentina, T.E. 33-7213

—::—

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.256.768

—::—

Naročnina: Argentina in Južna Amerika 60.— pesov Ley 18.188 odn. ena-
kovrednost v dolarju; Z. D. A. — Kanada — Evropa — Avstralija: z
navadno pošto 5 dolarjev, z letalsko pa 10 dolarjev (ZDA).

—::—

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov:
inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, José L. Suárez FNGBM, Peía. de Buenos
Aires, Argentina. Telefon: 766-7513.

NÁŠA NASLOVNA SLIKA

Borba proti rdečemu zlu ni bila nikdar prekinjena. Tako poleti v vročini kot
pozimi v snegu so slovenski domobranci preganjali komunistične zločince.
Na sliki jih vidimo v akciji na Javorovici 16. marca 1944. leta. Ob spomina
na svetel zgled naših junakov gre naš boj danes pod drugačnimi okolišči-
nami z enako junaškim navdušenjem naprej — do iztrebljenja krvavega
komunističnega nasilja s svetih tal naše nepozabne domovine!

PORAVNAJTE NAROČNINO!

ASOCIACION DR. GREGORIO ROZMAN

Sociedad Civil de Beneficiencia

Personería Jurídica Nacional Reg. Nº C 5344 (IGJ)

Ramón L. Falcón Nº 4158

Buenos Aires

MEMORIA Y BALANCE GENERAL

EJERCICIO Nº 6

1º de marzo de 1974 al

28 de febrero de 1975

ASOCIACION DR. GREGORIO ROZMAN

Miembros de los Organos Directivos y de Fiscalización

Presidente	Potocnik Mateo
Vicepresidente	Ahlin Juan
Secretario	Schiffreer Mariano (x)
Prosecretario	Duh Martin (x)
Tesorero	Ing. Maticic Antonio
Protesorero	Las Leopoldo
Vocal Titular 1º	Mustar Estanislao
" " 2º	Zerovnik José
" " 3º	Sustersic Bogoslav (x)
" " 4º	Tomazevic Lorenzo
" " 5º	Kozar Juan
Vocal Suplente 1º	Rev. P. Skerbec José (x)
" " 2º	Jakos Juan (x)
" " 3º	Sturm Francisco (x)
" " 4º	Grabnar José (x)
" " 5º	Loboda Mariano (x)
Revisor de Cuentas Titular	Dr. Dobovsek José (x)
" " " Suplente	Prof. Logar Vicente (x)
" " " " 	Amon Juan (x)

(x) Terminan sus mandatos.

ASOCIACION DR. GREGORIO ROZMAN

Convocatoria

De acuerdo a los arts. 30 y 33 del Estatuto Social vigente la Comisión Directiva de la Asociación Civil de Beneficencia "Dr. Gregorio Rozman" convoca a la Asamblea General Ordinaria, para el día 29 de junio de 1975, a las 10 hs., que se realizará en la calle Ramón L. Falcón N° 4158, de Capital Federal, para tratar el siguiente

ORDEN DEL DIA:

- 1º Lectura, consideración y aprobación de la Memoria y Balance General, Cuenta de Gastos y Recursos, Inventario General e Informe de la Comisión Revisora de Cuentas, correspondientes al ejercicio cerrado el 28 de febrero de 1975.
- 2º Elección de tres socios presentes para formar la Junta Electora (art. 38) .
- 3º Elección de tres miembros titulares de la Comisión Directiva, por expiración del mandato (art. 19).
- 4º Elección del Revisor de Cuentas Titular y dos Suplentes, como así también de cinco Vocales Suplentes por expiración del mandato (art. 17).

La Comisión Directiva

La Asamblea se celebrará sea cual fuera el número de socios concurrentes, media hora después de la fijada en la Convocatoria, si antes no se hubiese reunido la mitad más uno de los socios con derecho al voto (art. 33).

Las listas de candidatos a ser votadas, deberán ser presentadas a la Comisión Directiva con diez días de anticipación a la fecha de la Asamblea (art. 35).

El padrón de los asociados con derecho al voto está puesto en exhibición en la pizarra de la sede social (art. 42).

Schiffreer Mariano
secretario

Potocnik Mateo
presidente

ASOCIACION DR. GREGORIO ROZMAN

Memoria

Señores Asociados:

Cumpliendo con las disposiciones legales y estatutarias vigentes, la Comisión Directiva tiene sumo agrado de someter a consideración de la Honorable Asamblea, la Memoria, Balance General, Inventario, Cuenta de Gastos y Recursos e Informe de la Comisión Revisora de Cuentas, correspondientes al Ejercicio N° 6 del 1° de marzo de 1974 al 28 de febrero de 1975.

Durante el período de referencia, la construcción del asilo ha progresado merced a las donaciones de los socios y amigos. Ha sido instalado todo el sistema de calefacción, se ha dado término a la colocación de artefactos sanitarios y se está en vías de amueblamiento interior. Exhortamos a los señores asociados y amigos que sigan pres-tándonos su valiosa ayuda como hasta ahora.

El número de socios al 28 de febrero de 1975 era de 218.

En el transcurso del presente ejercicio hemos debido lamentar la sensible desaparición de tres socios, reiterando por ello nuestro auténtico pesar por los sres.: Erjavec Luis, Budinek Vojteh y Fraz Leopoldo.

También en el período que nos ocupa se llevaron a cabo dos reuniones sociales, las dos en el jardín anexo al asilo. Aparte de las reuniones sociales, debemos mencionar, por sus positivos resultados para la obra, la Cena de Camaradería realizada en "Nuestro Hogar" de San Justo el día 10 de agosto. Un éxito resonante obtuvo, el día 2 de septiembre, la Kermese Benéfica, llevada a cabo en el jardín de la Cooperativa de Consumo y Vivienda Sloga Ltda., Castelli 97, Ramos Mejía, para lo cual nuestro sincero agradecimiento a dicha Cooperativa, como así también a todos los donadores de premios.

Finalmente, cumplimos con el grato deber de hacer llevar, por intermedio de estas modestas líneas, el total agradecimiento para todas aquellas personas que directa o indirectamente han contribuido al progreso de la obra.

Muchas gracias.

La Comisión Directiva

Schiffrrer Mariano
secretario

Potocnik Mateo
presidente

ASOCIACION DR. GREGORIO ROZMAN

Sociedad Civil de Beneficiencia

Personería Jurídica Nac. Reg. N° C 5344 (IGJ)

Ramón L. Falcón N° 4158

Buenos Aires

Balance General al 28 de febrero de 1974

Ejercicio N° 6 desde el 1° de marzo de 1974 al 28 de febrero de 1975

Objeto: Atención y asistencia de personas inválidas e incapacitadas

Activo				Pasivo			
CAPITULO I				CAPITULO I			
MUEBLES E INMUEBLES				FONDOS SOCIALES			
1) Terreno	50.977,78			1) Capital Social	184.763,39		
Obra en construcción	253.553,59			Superávit del ejercicio	116.391,56	301.154,95	
	304.531,37						
Menos:				CAPITULO II			
Amortiz. anteriores .	9.993,37			DEUDAS			
Amortiz. del ejerc.	6.090,—	16.083,27	288.448,—	No existen			
2) Muebles y Utiles	1.867,55			Total del Pasivo		301.154,95	
Menos:							
Amortiz. anteriores .	634,55						
Amortiz. del ejerc. .	280,—	914,55	953,—				
			239.401,—				
CAPITULO II							
EFFECTIVO							
1) Caja	11.643,95						
2) Coop. de Crédito SLOGA Ltda.	110,—		11.753,95				
Total del Activo			301.154,95				

Revisores de Cuentas:

Dr. Dobovsek José

Prof. Logar Vicente

Amon Janez

Ing. Maticic Antonio
tesorero

Schiffrer Mariano
secretario

Potocnik Matec
presidente

Dr. Kremzar Marcos
Contador Público Nacional
C. P. C. E. T° XXVIII F° 3

ASOCIACION DR. GREGORIO ROZMAN

Cuadro Demostrativo de Gastos y Recursos

al 28 de febrero de 1975 (Sexto Ejercicio)

I INGRESOS

1) Cuotas Sociales	9.980,—	
2) Fiestas y Reuniones	23.413,66	
3) Donaciones	80.046,55	
4) Donaciones Conmemorativas	13.184,50	
5) Otros Ingresos	240,—	126.864,71

II EGRESOS

1) Mantenimiento	1.006,08	
2) Luz	981,42	
3) Gas	258,85	
4) Amortizaciones	6.370,—	
5) Gastos Administrativos	1.856,80	10.473,15

SUPERAVIT DEL EJERCICIO

116.391.56

Ing. Maticic Antonio
tesorero

Schiffner Mariano
secretario

Potocnik Mateo
presidente

Revisores de Cuentas:

Dr. Dobovsek José

Prof. Logar Vicente

Amon Janez

Dr. Kremzar Marcos
Contador Público Nacional
C. P. C. E. Tº XXVIII Fº 3

INFORME DE LA COMISION REVISORA DE CUENTAS

Señores Asociados:

De conformidad con los artículos 25 y 30 de los Estatutos Sociales, en nuestro carácter de Miembros de la Comisión Revisora de Cuentas de la "Asociación Dr. Gregorio Rozman", cumplimos en informarles que hemos examinado el presente Balance General, Inventario, Cuadro de Gastos y Recursos, Caja y Registro de Socios, correspondientes al sexto Ejercicio que inicia el 1º de marzo de 1974 y termina el 28 de febrero de 1975, los que se hallan ajustados a registraciones contables vigentes.

Por tal razón, nos permitimos aconsejar a la Honorable Asamblea la aprobación de dicha documentación que eleva la Comisión Directiva a vuestra consideración.

Cumpliendo de este modo nuestro mandato que nos habéis conferido, hacemos propicia la circunstancia para saludar a los señores Asociados con nuestra consideración más distinguida.

Buenos Aires, mayo de 1975.

Dr. Dobovsek José

Prof. Logar Vicente

Amon Janez

DICTAMEN PROFESIONAL

Al Sr. Presidente y Miembros
de la Comisión Directiva de la
ASOCIACION DR. GREGORIO ROZMAN

El Balance General y la Cuenta de Gastos y Recursos de la Asociación "Dr. Gregorio Rozman", han sido pasados al libro rubricado de Inventario y Balances N° 1 en Folios 16, 17 y 18, correspondientes al Ejercicio N° 6 que inicia el 1° de marzo de 1974 y termina el 28 de febrero de 1975, de acuerdo con lo dispuesto por el art. 30 del Estatuto Social.

He examinado los libros rubricados de Inventario y Balance y de Caja, como comprobantes que me fueron presentados y en consecuencia dejo constancia que en mi opinión éstos reflejan adecuadamente la situación patrimonial de la Asociación "Dr. Gregorio Rozman" al 28 de febrero de 1975.

De conformidad a lo dispuesto en art. 10 de la Ley 17.250, he verificado que no existen obligaciones en las Cajas de Previsión Social ya que esta entidad no dispone de personal remunerado.

Buenos Aires, mayo de 1975.

Dr. Kremzar Marcos
Contador Público Nacional
C. P. C. E.: T° XXVIII F° 3

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Enero-Febrero 1975

BUENOS AIRES

Januar-Februar 1975

Trigésimo aniversario

No todos los aniversarios son siempre alegres. A pesar de que, coincidiendo con la fecha, este debería ser uno de los más alegres, pues significa la terminación de una de las más cruentas guerras, el caso es muy distinto y alejado de la alegría.

Hace treinta años, ha sentado nuestra pequeña nación eslovena el ejemplo glorioso para la humanidad entera. Este ejemplo hasta hoy no es ni tan conocido, como debiera ser, ni tan comentado, como se lo merece.

Si, nosotros los eslovenos, lo conocemos y somos orgullosos de ser nosotros los actores principales, aún como víctimas. Si, víctimas de la conspiración mundial comunista, que hizo presa en el mes de junio de 1945 nuestra pequeña patria y la ha esclavizado bajo el yugo comunista.

Pero, recapitulemos los hechos históricos.

En el mes de abril de 1941 atacaron los ejércitos del Eje al Reino de Yugoslavia, que en pocos días quedó vencido y dividido entre los vencedores. Pero casi con el mismo comienzo de la ocupación ha comenzado la resistencia activa bajo el mando del legendario general *Draža Mihajlović*. Al producirse varios meses después el ataque alemán contra la Unión Soviética, los comunistas yugoslavos —hasta entonces fieles colaboradores de las fuerzas de ocupación— comenzaron su así llamada “guerra de liberación” bajo el mando del entonces fiel lacayo de Stalin — *Josip Broz - Tito*.

Los comunistas no tardaron mucho en demostrar con las atrocidades cometidas su verdadera meta: *la revolución comunista durante la ocupación enemiga*. Increíbles masacres de la población inocente eran la consecuencia directa de esta actitud de los partidarios de Tito y de Stalin.

La intolerable situación se hizo más difícil aún, cuando los aliados occidentales abandonaron las fuerzas de resistencia nacionalistas reconociendo a Tito y a sus secuaces como únicos representantes legítimos. De esta manera llegó a ser la pequeña nación eslovena la primera víctima del equivocado cálculo de entonces responsables por la política mundial.

Sin embargo la diminuta nación eslovena no claudicó. Conociendo la verdadera naturaleza y meta de la "guerra de liberación" comunista e impulsada por las masacres y el terror de la revolución titoísta la población misma de las remotas aldeas creó unidades de autodefensa, hasta que en el año 1943, el célebre general *León Rupnik* organizó el ejército anticomunista de los "domobranci" (defensores de la patria). Bajo el lema universal del mundo libre: *Dios - Pueblo - Patria* los heroicos "domobranci" resistieron, victoriosamente, todas las embestidas de las criminales bandas comunistas, barriendo del suelo patrio a los lacayos de la conspiración mundial roja y sentando, de este modo, el ejemplo glorioso para todo el mundo libre.

Cuando en la segunda mitad del año 1944 irrumpieron los inmensos ejércitos soviéticos en Yugoslavia, instalaron en Belgrado el gobierno comunista del llamado mariscal Tito.

Ante la incomparable superioridad de las fuerzas conjuntas de Stalin y Tito, las tropas nacionalistas se vieron obligadas a retroceder; no sin ofrecer la resistencia extrema de forma tal, que, hasta el mismo fin de la guerra, los comunistas no lograron apoderarse de Eslovenia, situada, en la parte occidental de Yugoslavia. Recién entonces, las fuerzas anticomunistas se replegaron a Carintia y depusieron, en la campaña de Vetrinj, sus gloriosas armas, solicitando el amparo a las tropas británicas, que ocuparon aquella parte de Austria. Con los bravos guerreros se replegaron también decenas de miles de la población civil, huyendo ante el terror rojo que se cernía sobre la patria.

En esas precisas circunstancias, ha sido cometido, allá, en la campaña de Vetrinj, el crimen, que por la perfidia de su ejecución no tiene comparación.

Los británicos, en aquel entonces aliados de las hordas criminales al servicio del imperialismo rojo, devolvieron, en vagones de carga cerrados, no solamente más de 12.000 soldados anticomunistas eslovenos, ya desarmados, sino también un número elevado de refugiados civiles a Tito... En los últimos días del mes de mayo y durante los primeros días de junio del año 1945 —semanas enteras después que la guerra ya había terminado— los secuaces de Tito, al recibir esas multitudes, las masacraron, sin más trámite, de la forma bestial inimaginable. Solo unos pocos lograron salvarse de entre los cadáveres en las fosas comunes, huyendo a través de los bosques y ríos hacia el mundo libre para testimoniar ese tremendo genocidio.

En el corriente año 1975 se cumplirán treinta años de aquella tragedia nacional eslovena. Sin embargo, ni los pocos testigos vivientes de aquellas matanzas bestiales, ni todos los miles de refugiados que buscaron el amparo de la generosidad del mundo aún libre, pudieron, hasta ahora, romper definitivamente las murallas del silencio, erigidas por los intereses creados alrededor de ese martirio de la nación que ha sentado el ejemplo de la lucha por la libertad y dignidad humanas.

Tal vez, para justificar su procedimiento, Tito y sus secuaces tienen

bien grabadas en la mente las palabras de Lenin: "Cuando las gentes nos critican por nuestra crueldad, nos preguntamos como pueden olvidar los principios más elementales del marxismo" (*Pravda*, 26 de octubre de 1918).

El pueblo esloveno hoy ya no llora más a sus mártires. Bajo el prisma de los acontecimientos mundiales, aquellos guerreros, caídos, en aquel entonces, en la vanguardia de la humanidad amante de la libertad, se han convertido ya en héroes, cuyo ejemplo, hoy más que nunca, ilumina los campos de batalla, donde, en la sangre de nuevos mártires y héroes, se engendran los designios de las futuras generaciones.

Es por eso que los veteranos anticomunistas eslovenos, diseminados por los países aún libres del mundo entero, orgullosos de su trágico pasado, en nombre de sus héroes caídos, por encima de las murallas de la conspiración mundial de silencio acerca de la verdadera imagen del comunismo titoísta, claman:

Libres del mundo, uníos! — Por Dios — Pueblo — Patria!

DOMOBRANČEVI ZAPISKI

Buda Stane

OBVEŠČEVALNA SLUŽBA IN DRUGO

Po vsakem srečanju z enotami komunističnega krajevnega poveljstva — rajon Barje —, ki sem jih že opisal, so bili partizani na izjanskem izredno razburjeni. Po vaseh so trosili letake, v katerih so obljubljali vse mo- goče kazni in represalije tistim, ki izdajajo domobrancem njihova tabo- rišča in njihovo premikanje. Vedno so namreč mislili, da imamo mi lastne vohune po vaseh na področju čete, ki nam sporočajo te podatke. Pa so bili v veliki zmoti in napačno obveščeni, kajti naše četno poveljstvo ni ime- lo organizirane prav nobene ovaduške ozir. obveščevalne službe. Še več, kdor- koli se je hotel poveljniku „prisiliti“ in prikupiti z raznimi govoricami in ovadbami, je bil prav na kratko odpravljen. Poveljnik namreč ni hotel, da bi zaradi vohunstva nastale kakšne osebne mržnje med sosedi ozir. da bi se te še poglabile. Vsa ta „srečanja“ s partizani tega krajevnega odbora so bila posledica pogostega in neprestanega patroljiranja in se niso pripetila zaradi kakšnega izdajstva od strani komunistov ali pa zaradi kakšnega za- upnega sporočila od strani naših pristašev. Pomanjkanje obveščevalne slu- žbe, ki se poveljniku ni zdela potrebna, je nadomestila patroljiranje. Prak-

tično smo pregledali vsak kilometer terena. Da so ljudje v našem okolišu živeli kolikortoliko v miru, smo morali biti domobranci takorekoč stalno „na nogah.“ Edino ob nedeljah in praznikih smo imeli nekoliko več počitka in sta bili ponavadi poslani v zasede ali pa na patroljiranje po bližnji okolici samo dve desetini. Če so partizani to našo „slabost“ na kak način izrabili, mi ni znano.

Terenci pa so imeli svojo vohunsko službo za partizane kar precej razvito in zelo delavno. Bili so veliki mojstri v tem, ker nismo mogli ugotoviti, kako deluje ta mreža. V splošnem pa jim nismo delali velikih zaprek in smo jim pustili kar precejšnjo svobodo, ker smo že prej po raznih govoricah in pozneje po zaplenjenih dokumentih zvedeli, da nam njihovo vohunstvo v resnici samo koristi. Omenil bom samo dva primera, ki naj to potrdita. Ko smo postavili v posebnem okopu težko strojnico na trak, znamke Fiat, ki naj bi navidezno služila za obrambo proti letalom, „je šla“ novica k partizanom, da imamo protiavijski top. Priprave namreč niso bile nobena tajnost, saj je vaški kovač izdelal zasilne merilne naprave in pa gibljiv podstavek za to orožje. Poveljnik je zaprosil pri glavnem štabu tudi za težki minometalec (81 mm), da bi s tem orožjem ojačil obrambno linijo čete. Ni ga dobil, pač pa so mu poslali v nadomestilo srednje težkega (60 mm), ki pa je bil že „iz mode“ in se je zanj zelo težko dobila municija. Kmalu potem je prišel na Ig turjaški grof, ki je bil takrat domobranski višji narednik, da bi izšolal skupino domobrancev v rabi tega orožja. Vaje so se vršile z ostrim streljanjem in prav zaradi močnih eksplozij, ki so jih slišali, so vohuni sporočili „v gozd“, da smo dobili havbico. Partizanska vohunska služba nam je torej samo koristila, ker so vsako stvar napihili in povečali. Prav zaradi tega so se tudi vsa obrambna dela napravila vedno javno in brez prikrivanja, pri katerih so delali složno tako „naši“ kot „partizanski“ ljudje našega okrožja. Komunistični vohuni so na ta način lahko sporočili, kako močna je naša obrambna črta, ki v splošnem res ni imela „slabih“ točk. Čisto mogoče je tudi, da prav zaradi teh sporočil noben partizanski komandant ni hotel na lastni koži preizkusiti moč teh naših izmišljenih topov in jakost naših bunkerjev, kajti večjih napadov na postojanko nismo doživeli, čeprav so bile brigade večkrat na Golem in bi nas lahko pri tej priložnosti tudi napadle.

V začetku se nam je zdelo nerazumljivo, kako da majhne partizanske enote — verjetno že imenovana „Barjanska zaščita“ — napadajo naše postojanke na tem področju tudi s težkim orožjem, ki ni bilo prav nič primerno za pogosto prenašanje iz kraja v kraj. Po srečnem naključju pa smo rešili tudi to uganko. Lepega jesenskega dne je bila četa zopet v akciji okrog Mokerca. Skozi krasen gozd je četa v širokem strelskem razporedu prodirala proti vrhu. Izrazite drevesne korenine košatih smrek so bile na debelo prekrte z mahom. Pri vzponu se je neki domobranec spodtaknil ob tako korenino. Verjetno je fanta to razjezilo, ker je potem z vso

jezo brcnil izdajalski mah. Huda brca je avignila mah, pod katerim pa se je pokazal nekak lesen pokrov. On sam in drugi, ki so bili v bližini, so začeli brskati okrog tega pokrova in izkopali zaboj, ki je bil poln dobro namazane municije za strojnico. Za to novico smo takoj zvedeli in vsi smo začeli z vso vnemo brskati okrog korenin. Delo je bilo prav uspešno, saj smo se tisti dan vračali na postojanko s tremi zaboji najdenega streliva. Naslednje dneve je bila četa, vključ utrujenosti, stalno pri raziskovanju ozemlja na omenjenem področju. Poleg vseh vrst municije in ročnih granat smo našli tudi eno ali dve strojnici in pa mine, merilne naprave z oporiščem in podnožno ploščo za težki minometalec, le cevi nismo mogli dobiti.

Seveda so na Pijavi gorici takoj zvedeli za naše odkritje in so prosi, če smejo tudi oni v naš „rajon“, da poizkusijo srečo. Četi sta se potem menjavali pri tem delu. Rjavčanom se je posrečilo, da so, poleg raznega streliva in orožja, našli tudi manjkajočo cev težkega minometalca. Ker so oni imeli še težji obrambni položaj kot mi, smo jim izročili podstavek, merilne naprave in vse najdene mine za to orožje. Partizanski poveljniki so morali prav pošteno kleti, ko so dobili sporočilo — te najdbe namreč niso bile nobena tajnost za prebivalstvo —, da smo jim izpraznili vsa „skladišča“ orožja in municije. Vse to so imeli pripravljeno za napade na naše postojanke v tem okolišu in pa za lastno oskrbovanje. Verjetno smo kakšno skrivališče tudi spregledali, saj so bili partizani mojstri v skrivanju, vendar pa smo s tem, kar smo jim „odnesli“, zadali velik udarec komunistom in to brez vsakega izdajstva ali vohunstva.

Za prihajajočo zimo smo se dobro pripravili. S splošnim „kulukom“ so prebivalci našega okrožja nasekali in navozili veliko bukovine in potem napravili kupe drv. Tako so se vsi, tako „naši“ kot „rdeči“, žrtvovali, da domobranci nismo zmrzovali. V vse važnejše bunkerje, ki so bili stalno zasedeni in so imeli tudi pograde s slamnjačami, smo postavili železne pešice, ki smo jih dobili v zapuščenih hišah, tako, da so bili za silo udobni tudi pri največjem mrazu. Seveda so bile strelske line prekrite znotraj z deskami in dobro zadelane, da ni odsevala svetloba, ker so bunkerji imeli električno razsvetljavo in da ni bilo prepiha. Ti zapahi so bili seveda tako pripravljene, da so se lahko odstranili v najkrajšem času v slučaju potrebe. Prav tako so se morala tudi vrata v ta oporišča dobro zapirati. V na pol požgani graščini so si domobranci uredili nekatere še rabne sobe v prvem nadstropju in je tako jedro tretjega voda imelo razmeroma kar dobro prebivališče. Vključ vsej zasilnosti, pomanjkanju kopalnic, itd., se ne spominim, da bi domobranci tožili o ušeh in podobnem mrčesu. Tudi njihovo zdravstveno stanje je bilo prav dobro.

Seveda je tudi „Prevod“ (Prehranjevalni Zavod) pripravljel v našem območju drva za Ljubljano. Sekače in voznike so varovale naše straže, po navadi ena ali dve desetini domobrancev. To varstvo pa je bilo bolj navi-

dežno, kajti močnejše patrulje, ki so krožile okrog Krima in Mokerca, so bile tiste, ki so preprečevale, da bi komunisti motili to delo.

Kadar je bilo slabo vreme in pa ob nedeljah in praznikih, ko se je patruljiranje omejilo na najnujnejše, so imeli domobrance dovolj časa tudi za zabavo in razvedrilo. Nekateri so se celo udeleževali pri kulturno-prosvetnem delu, saj so se prirejali razne igre in druge prireditve. Čisto razumljivo pa je, da so v prostem času igrali tudi na karte ozir. „kvartali“ po raznih hišah ali pa v bunkerjih, saj so te igre že narodni običaj in naveda. Tudi na štabu smo včasih „udarili“ kakšno partijo, za majhen denar seveda, ki se je potem zavlekla tudi čez polnoč. To ne more biti nobena sramota za domobrance, niti za Domobranstvo, saj smo bili vendar samo navadni ljudje, z vsemi napakami in slabostmi. Bili smo sicer več ali manj praktični katoličani, toda zaradi borbe proti komunizmu še nismo postali nekakšni svetniki. Bili smo torej „povprečni“ ljudje, vendar pa sem prepričan, da ima SD tudi svoje svetnike, toda te bo treba iskati še le po Vetrinjski tragediji, ko so vrnjeni reveži morali prestati vse mogoče trpljenje in potem umreti mučeniške smrti. Še le tu bo treba iskati DOMOBRANSKE SVETNIKE in mislim, da jih ne bo malo. Žalostno bo samo to, da bodo ta naslov dali mučenim domobrancem njihovi krvniki — komunisti —, ki trdijo, da so pobili „domobrance“, kajti „naši“ politiki vseh barv so Domobranstvo — predpodobo prave slovenske vojske — uničili in izbrisali že 3. maja. Teh politikov, ki so po njihovem lastnem pripovedovanju živeli dobro skriti v „podzemlju“, nismo nikdar videli v obširnem okrožju, ki ga opisujem. Niso vprašali za nasvet „naroda“, ki je bil v Domobranstvu in ki se je pod slovensko zastavo že začel znova narodno, zlasti pa državljansko prebujati. Za nas je bil ta „udar“ 3. maja popolnoma nepričakovan, samo, da zaradi zmešnjav v tistih dneh nismo imeli nití časa, niti volje, da bi premislili, kaj se je zgodilo.

Znana je krilatica, ki se še sedaj velikokrat ponavlja, da smo se domobranci borili za vero. Ne spomnim se, da bi kdo v naši četi omenjal vero kot povod za vstop v vrste protikomunističnih borcev, čeprav tega ne mislim posplošiti. Vsi v četi so že preje stopili v VS ali pa potem v SD zaradi komunističnega nasilja, zaradi njihovih groženj in represalij, zaradi njihovega totalitarnega programa, zaradi uničevanja premoženja tistim, ki se jim niso takoj „udinjali“, zaradi pobijanja nedolžnih ljudi, itd., itd. To so bili poglavitni vzroki in je bilo vprašanje vere podrejeno tem glavnim razlogom. Po drugi strani pa tudi tiste, ki so bili pristaši partizanstva in Osvobodilne Fronte (OF) nismo smatrali za brezverce in za „nekatoličane“ in se nam ni zdelo prav nič čudno, ko smo ob nedeljah videli prihajati v cerkev k mašam tudi te „partizanske“ ljudi. Bili so prav taki katoličani kot mi, čeprav so nasledili sladkim geslom OF. Edino pravi komunisti so bili — in so še — odločni brezverci, toda ti so bili v velikanski manjšini, čeprav so imeli pri partizanstvu in pri OF vso oblast v svoji roki. Prav-

tako smo vedeli, da so bili pri partizanih tudi duhovniki, med katerimi je bil najbolj znan dr. Mikuž, ki smo ga imenovali „partizanski škof“. Ta je verjetno maševal partizanom, kot da bi bil njihov vojaški kurat in je opravljal duhovniško službo tudi našim ljudem v „osvobojenih“ krajih. Nikdar nismo slišali, da bi cerkvene oblasti izobčile tega duhovnika in z njim vred še vse ostale duhovnike, ki so bili „sopotniki“ pri komunistih.

Mislim, da so že takrat govorili, da se je naš katoliški narod razdelil na dva dela v predelih, kjer so delovali partizani in domobranci, vendar smo vedeli, da je odstotek „naših“ na kmetih veliko večji od polovice. Po mestih in večjih krajih so imeli pa večino naši nasprotniki, pristaši komunizma, partizanstva in OF in kjer tudi tako imenovane OR-ovce nismo mogli šteti med „naše“.

Ker smo bili na splošno vsi, ki smo bili pri SD, že od preje zapisani preganjanju ali pa celo smrti od strani komunistov, smo zgrabili za orožje, da se na ta način ubranimo pred njimi. Naša borba je bila torej v glavnem SAMOOBRANA pred komunističnim nasiljem. Kdor se bori za to, da si zavaruje svoje lastno življenje in življenje svojih najdražjih, ne potrebuje napihnenih in visoko letočih gesel, vendar pa so se potem v Domobranstvu začele porajati in prebujati še druge ideje, zlasti še, ker smo se pod slovo zastavo zopet začeli čutiti, da smo SLOVENCİ.

Vsi smo bili tudi prepričani, da bodo družine domobrancev in drugih naših pristašev, ki so živele v predelih, ki so jih večkrat zasedali partizani, vsaj kolikortoliko varne dokler bo SD močno in udarno. Partizani so namreč vedeli, da nad njimi ne smejo več izvajati enakega nasilja kot so ga preje in za časa VS, ker bi drugače „slaba predla“ tudi njihovim pristašem.

V četnem štabu smo imeli tudi moderen radijski aparat. Zaplenili smo ga lastnici opekarne v sosednji vasi, ki ga je imela, čeprav je bilo najstrožje prepovedano, zaradi „dobrih“ zvez z Italijani in partizani. Seveda proti potrdilu in smo ji ga pozneje tudi vrnili. Poslušali smo vojna poročila, tako domača, kakor tudi ona iz Londona in se na navzočnost nemškega podčastnika nismo prav nič ozirali. Kot poliv z mrzlo vodo so vplivali na nas govori dr. Kuharja. Zopet en duhovnik več v službi komunizma, ki prav nič ne pozna SD in naših razmer v domovini in sploh ne razume naš položaj, take so bile takrat naše misli. Njegovi govori so povzročili izredno jezo in ogorčenje med nami. Po njegovem in seveda po nalogu tistih, ki so nas takrat „predstavljali“ v inozemstvu, bi morali preiti k partizanom, ki so bili takrat že na pol premagani in skupaj z njimi udariti po Nemcih. V svoji naivnosti pa seveda ni vedel, kar smo vedeli mi, namreč, da bi nas sicer komunisti prav ljubeznivo sprejeli, toda takoj nato pa dali pobiti — po že takrat znanih metodah — vse častnike in podoficirje in pa še vse tiste, ki bi jih označili krajevni komunistični odbori in ki jih ne bi bilo malo. Razdraženi Nemci pa bi začeli izvajati represalije nad domobranskimi družinami v krajih, ki so jih imeli zasedene in bi verjetno razrušili vse slove.

kraje, ki bi jih mogli doseci. Kuharjevi govori in nasveti so dosegli prav nasproten učinek, kot so ga pričakovali „naši“ politiki v Londonu in smo se še bolj zagrizli v borbo proti „rdečim“.

ZA ZGODOVINO

SLUČAJ GENERALA LEONA RUPNIKA

(Nadaljevanje)

Mlad irski oficir me je 7. avgusta odpeljal v Udine (Videm). Bil je zelo ljubezniv in uglajen človek. Poveljnik taborišča v Udinah, poročnik, se je v čistem dunajskem narečju opravičil, ker mi ne more zagotoviti udobja, vendar pa da bom imel Slovence s štajerske za slugo.

Tako je tudi bilo. 8. avgusta me je neki oficir spet odpeljal iz Udin v neko taborišče pri vasi Orgnana blizu Mester. Tam sem bil do 13. avgusta.

13. avgusta so me spet v spremstvu mladega oficirja odpeljali v Ceseno pri Riminiju in me namestili v taborišče za tujce (Foreign camp). To taborišče je bilo pod poveljstvom ustaškega polkovnika dr. Berčiča. V taborišču so bili zastopani vsi narodi Evrope, tako v velikem številu kot v manjših skupinah in po posameznikih. (Pravi Rusi, Ukrajinci, Belorusi, Kavkazci, Poljaki, Baltijci, Madžari, Romuni, Bolgari, Hrvati — Srbov ni bilo — Slovenci, Italijani, Francozi, Španci, Južni Tirolci, Švedi in Norvežani).

Znano je, da se je reakcionarna propaganda zelo spotikala ob to taborišče. Slovenci, skoraj vsi štajerci, ki so služili Wehrmacht, so se s petimi ali šestimi domobranci delili v dve skupini. Prva skupina je hotela domov, druga pa ne. Ker so se začeli v zadevo vmešavati ustaši in so pritiskali na vse Slovence, ki so trpeli za nostalgijo in hoteli v domovino, je bilo najbolje, da so se ločili v posebno skupino in se izogibali ostalih. Vodja te skupine je bil inž. Rajh iz Ormoža.

Tik pred mojim prihodom v taborišče je obiskala nacionalni kontingent Foreign camp-a tudi neka skupina angloameriških novinarjev. Prišla je pred Rajhovo skupino in novinarji so se začeli pogovarjati z vojaki s pomočjo tolmača. Ob slovesu so, po pripovedovanju Bevčiča, novinarji menda rekli Slovencem: „Da hočete v domovino, je lepo; toda to morate storiti vsak zase in svoj riziko.“ Pri ostalih narodih je bila propaganda še ostrejša. Ko je iz Modene prišel nov transport domaželnih Jugoslovancev in volksdeutscherjev pod vodstvom nekega partizanskega kapetana iz Beogra-

da, se je transportu pridružilo okrog 180 Slovencev in so odšli v domovino (ob koncu avgusta).

Nekega dne v začetku septembra sta vstopila v sobo neki civilist in neki oficir v angleški uniformi. Nisem ju poznal ter sem se predstavil. Krek in Godina, sem dobil odgovor, in poprosil sem ju, naj sedeta na mojo posteljo.⁷ Po konvencionalnih vprašanjih in odgovorih sem prosil ministra Kreka, naj obvesti mojo ženo, kje da sem in da sem zdrav. Vprašal je, ali imamo slovenskega duhovnika in me prosil, naj ga kdo odpelje k njemu. Odpeljal sem ju h kaplanu Juraku. Tu so se zbrali vsi Slovenci, toda Krek se je poslovil od mene, ostal je potem največ deset minut v razgovoru z menoj, nato pa se je še eno uro pogovarjal z vojaki, še posebej z Jurakom.

15. septembra so Bevčiča z vsemi Hrvati premestili v novo begunsko taborišče Forli, kjer so vse preategorizirali iz vojnih ujetnikov v begunce, dobili so svoj oddelek in legitimacije za svobodno gibanje po Italiji.

17. septembra je neki angleški oficir odpeljal z osebnim avtomobilom in tremi tovarnjaki kakih 90 štajercev, 7 domobrancev in mene v hrvaško begunsko taborišče Fermo.

Tiste dni so bili vsi Hrvati, ki so v ostalem kazali isto politično stališče kot oni v Spittalu, pod vtisom sklepa medzavezniškega vojaškega sveta Avstrije, da bodo izročili poglavnika. Vsi Hrvati iz taborišča Fermo so zahtevali od svojih uglednih izobražencev, naj izroče papežu v zasebni antidijenci poseben memorandum. Odposlanstvo je bilo prav tako v Rimu in vsi so čakali na njegovo vrnitev.

18. septembra me je obiskalo kakih 12 slovenskih mladincev begunskega taborišča Servigliano, 25 kilometrov oziroma uro železniške vožnje v smeri Apeninov. Povabili so me, naj jih vsekakor obiščem, da si ogledam njihovo taborišče in da naj se tja tudi preselim. Odgovoril sem jim, da bi zelo rad prišel tja, toda, da sem od tukajšnjih Slovencev slišal, češ, da so tam razdeljeni v dve skupini, ki se med seboj prepirata v škodo ce-

⁷) Tovariš, XXIX št. 39. 1. 1973 je potem prinesel sledeče Godinovo pismo uredništvu: „V vašem listu ste dne 30. julija 1973 objavili v nadaljevanju članka Dušan Željznov: Rupnikov proces (v oddelku feljton) na strani 35 sledeče vrstice iz Rupnikovih zapisov in spominov iz taborišča Cesena v Italiji (1945): „Nekega dne v začetku septembra sta stopila v sobo neki civilist in neki oficir v angleški uniformi. Nisem ju poznal in sem se predstavil. Krek in Godina, sem dobil odgovor, in poprosil sem ju naj sedeta na mojo posteljo...“ Prosim, če bi to Rupnikovo izjavo še enkrat objavili v oddelku Feljtona in jo popravili z mojo sledečo izjavo: Nikdar v svojem življenju nisem videl in nisem obiskal generala Rupnika in seveda tudi nikdar nisem z njim govoril, ne sam in ne z ministrom in ambasadorjem dr. Krekom. — Jožef Godina, duhovnik, leta 1944 in 1945 dr. Krekov osebni tajnik, sedaj duhovnik v pokoju v Pliberku na Koroškem (Bleiburg). — Uredništvo mu je odgovorilo: Kot bralci sami vidijo, smo v feljtonu pač naveli le vrstice iz Rupnikov zapisov. — Tabor pa vprašuje: Odkod je torej gen. Rupnik zvedel za ime Godine?

lotnega taborišča. Mladinci so mi potrdili, da se prepirajo, toda da ni dveh skupin, temveč samo ena skupina, ki je po diktatu narodnega odbora s pučem vsilila nov taboriščni odbor. Rekel sem jim, da moram biti zelo zadržan, da zavoljo mene ne bi imeli sitnosti, toda da vse Slovence vsekakor najjiskreneeje pozdravljam.

19. septembra je pod večer prišel k meni hrvaški tolmač angleškega jezika, neki gospod Gabron, in mi rekel naslednje: „Angleški kapetan iz Servigliana je bil tu in je v razgovoru med ostalim omenil tudi to, da bi bilo slovenskemu taboriščnemu odboru nezaželeno, če bi se general Rupnik pojavil v Serviglianu.“ Istega večera je hrvaško taboriščno vodstvo premestilo po angleški direktivi večji del štajercev, nekdanjih vojakov Werhmachta, v Servigliano. Domobranci, kakih 6 ali 7 so odšli, čim so slišali za Servigliano, že 17. in 18. IX., ne da bi kogarkoli vprašali, ker so upali, da bodo tam našli sorodnike in prijatelje, kar se je v resnici tudi zgodilo. Skoraj vsi štajerci so se vrnili v noči 20. IX. spet v Fermo in prosili hrvaško vodstvo, naj jih spet sprejme nazaj, kar je tudi takoj storilo. Štajerci so se pritoževali, da jih je taboriščni odbor skupaj s svojimi priveski takoj začel zmerjati s kolaboracionisti, izdajalci itd. Sicer pa se ni zanje nihče pobrigal in so bili ljudje brez ležišča, hrane itd.

20. septembra so bili pri meni spet Slovenci iz Servigliana; to pot so bili to starejši ljudje, kmetje in dva ali trije vaški župani kot tudi župnik Merkun. V glavnem so bili to begunci iz leta 1943, ki so bili našli zatočišče v Ljubljani in za katere sta neutrudno skrbela župnika škulj in Merkun. Takoj potem, ko so mi povedali svoje begunske doživljaje, me je tudi ta skupina prosila, naj obiščem begunce v taborišču Servigliano. Seznanil sem obiskovalce s sporočilom, ki sem ga prejel od tolmača g. Gabrona, in dejal, da bi s svojim obiskom v taborišču povzročil same neprijetnosti. Ljudje so mi potem tolmačili, kako je bilo pod starim vodstvom vse v najlepšem redu, kako so pri Angležih in Italijanih storili vse za namestitev in preživljanje beguncev, kako je vseh 2200 ljudi vseh slojev postalo tako rekoč nerazdružna družina in kako so v taborišču Treviso živeli lepo in v popolni slogi. Toda v to življenje so se začeli čedalje bolj vmešavati člani in odposlanci narodnega odbora. Prišel je tudi divizijski general Krener in hotel nekaj komandirati, toda ljudje so ga zavrnili in zahtevali, naj ne obiskuje več taborišča, ker bi se sicer lahko pripetilo, da bi ga linčali. Narodni odbor je začel pobirati nekakšne prispevke, češ, da potrebuje sredstva za delo, ki ga opravlja v korist beguncev. Govorniki narodnega odbora so napadali tudi begunske reveže kot kolaboracioniste in da je to treba zdaj popraviti s prijateljstvom in zanesljivostjo do zahodnih zaveznikov, toda v duhu politike, ki jo je narodni odbor vedno vodil. V teh govorih so napadali tudi mene, še posebej pa je udaril po meni dr. Šmajd, češ da hočem prodati Slovence Avstriji. Ker so ljudje ostali skeptični do narodnega odbora, si je leta prisvojil oblast nad to skupino na takle način:

Vso skupino so po železnici premestili iz Trevisa v Servigliano. V vlaku je bilo po poprejšnjih navodilih narodnega odbora vse tako pripravljeno, kot da so med vožnjo izvolili novo vodstvo te skupine ki pa ga je bil v bistvu že določil narodni odbor. Malo pred prihodom vlaka na izstopno postajo (zdi se mi, da je bil to Porto S. Giorgio), so izdali vsem potnikom razglas o izvolitvi novega vodstva. Staro vodstvo je lahko pri Angležih samo zahtevalo verifikacijo „demokratskih“ volitev, toda ni hotelo, da bi Slovence osramotilo pred tujci.

Glede obiska v Serviglianu sem ljudem še enkrat podčrtal potrebo po svoji rezerviranosti; toda ljudje so me prepričali, da je bila želja, izražena preko tolmača, samo kaprica dr. Žitka in nekaj njegovih ljudi in da vse taborišče ve, da bi ne prišel kot politik, temveč kot siromak, kakršni so bili več ali manj vsi begunci. Ni imelo niti smisla, niti ne bi bilo lepo, če bi ostal sam med Hrvati v Fermo, če so Slovenci v bližini. Zaradi pristrčnosti in iskrenosti, s katero so mi to povedali, sem odgovoril, da bom o zadevi še razmišljal in na vsak način še ugotovil, ali morda tudi Angleži nimajo nič proti mojem obisku v Serviglianu.

Obrnil sem se na tolmača Gabrona, naj vpraša angleškega kapetana, ali ima sam kake oziroma ali so kakšna navodila proti mojemu obisku. Čez dva ali tri dni mi je dal tolmač izrecno izjavo, da je angleški kapetan njemu posredoval samo željo slovenskega taboriščnega vodstva in da to nima nobene zveze z njim niti s kakršnimi koli navodili. Posvetoval sem se tudi z oficirji-četniki in tudi ti so bili mišljenja, da ne more nihče ničesar imeti proti zasebnim obiskom; sicer pa da gre eden izmed njih, prof. Arko, prav jutri, v nedeljo popoldne, na obisk v slovensko taborišče in da greva lahko skupaj.

Ni mi bilo žal da sem šel. V lepem, hribovitem, bogatem in pridno obdelanem kraju severovzhodnih pobočij Apeninov, na robu starodavne vasice Servigliano, tik ob postaji električne železnice stoji dobro urejen barakarski tabor slovenskih beguncev. V taborišču in na sprehodu izven njega so me ljudje, staro in mlado, moški in ženske, pozdravili in sprejeli tako pristrčno, da sem bil po štirimesečni pobitosti spet srečen in zadovoljen. O politiki, kot po obojestranskem dogovoru, sploh ni bilo niti besedice. Razgovori so se pletli okrog družin, prijateljev in begunskih doživetij, in so se vsi prav tipično končali s hrepenenjem po domovini. Ob slovesu so me znova povabili, naj se popolnoma preselim v Servigliano. Dejal sem, da bom to storil, čim bo prispela moja družina.

18. septembra so mi izdali begunsko legitimacijo, poklical me je angleški komendant taborišča Fermo, neki major, in se pozanimal za moje razmere. Vprašal me je, ali naj poišče mojo družino na Koroškem in do-seže, da bi jo službeno premestili v Fermo ali Servigliano, kjer ji bo v

vsakem primeru bolje kot na hladnem Koroškem. Prosil sem ga, naj bo tako ljubezniv in to stori. In od tega upanja sem spet oživel⁸⁾.

Kaj se je zgodilo pozneje, ne vem; vem zanesljivo samo to, da so spis že 18. IX. zares odposlali.

Obiski iz Servigliana so se vrstili vsak dan, s kratkimi sprehodi po poljih in med vinogradi. Tako je bil v ponedeljek nekdo pri meni in mi pripovedoval, kako so premagali na volitvah za begunsko zadrugo taboriščno vodstvo. Le-to je namreč nalepilo listke s svojimi kandidati po taborišču in ukazalo, kako je treba voliti. Rezultat je bil, da ni bil nihče od napisanih izvoljen, temveč samo tako imenovani opozicionalisti.

Taboriščno vodstvo, to je dr. Žitko, je moralo zelo energično intervenirati, ker je še isti teden, v četrtek ali petek, prišel iz narodnega odbora polkovnik (vojni minister) Bitenc in v daljšem govoru karal begunce zaradi neposlušnosti in nezaupanja v narodni odbor mene pa je očrnil kot vzrok narodne nesreče, kot gestapovca in sovražnika zahodnih zaveznikov. Z gestapom nikoli nisem imel nobenih pogodb, on pa jih je imel, tako pri ustanavljanju svoje ilegale kot tudi pri svojih akcijah na Gorenjskem.

Začutil sem, da sem s svojim zasebnim obiskom v Serviglianu beguncem povzročil same nevšečnosti in sem sklenil, da ne bom šel več tja. Toda ljudje so me tolikanj vabili in prosili, naj slišim petje njihovega zbora v cerkvi, da sem se v nedeljo, 30. IX., pretihotapil v servigliansko cerkev. Petje je bilo zares prekrasno in dostojno največje katedrale. Toda tudi pridiga je bila krasna; od začetka do konca je bila namreč politična, češ da je tudi narodni odbor od Boga postavljena oblast, ki jo je treba brezpogojno poslušati. Očital sem si svojo nerezerviranost, ki me je bila zvalila v Servigliano, zavoljo česar so imeli zdaj siromašni ljudje samo neprilike in neugodnosti. Bil sem potr t kot še nikoli ne.

Pri Hrvatih je bila politika pred vsem ostalim. Po razburjenju zaradi poglavnika se je širilo in razpihovalo geslo o neizbežnem spopadu med Zahodom in Vzhodom. Vzrok za to geslo je bil neuspešen konec konference v Londonu, še posebej pa oster spopad med Molotovom in Bevanom. Razburkanost duhov se je stopnjevala do psihoze, ki je zajela tudi najresnejše ljudi.

Tako se je v tistem času širilo tudi geslo dr. Kreka iz Rima, namreč: „Da je bil maja prepričan, da domovine nikoli več ne bomo videli, da je julija računal na dve do tri leta izgnanstva, zdaj pa upa, da bomo za Božič doma“.

Vrnilo se je tudi taboriščno odposlanstvo, ki je bilo, potem ko je v Rimu oddalo memorandum proti izročitvi Pavelića sprejeto pri papežu zelo očetovsko in prisrčno v zasebni avdienci, ki je trajala nenavadno dolgo. Odposlanstvo se zares ni vrnilo z nikakršnimi političnimi darovi, toda

⁸⁾ Tovariš, XXIX št. 30. 7. 1973.

s številnimi duhovnimi utehi, lepim upanjem in s precej izdatno materialno pomočjo. Tudi ta slučajnost, čeprav je bila brez političnih konkretnosti, je ohrabrila in navdušila Hrvate.

Prav tedaj, ko so na begunsko prostost izpustili ustaškega polkovnika Devčiča, so z vseh strani potrdili, da je general Damjanović odletel v Rim ali v Caserto, kjer so ga sprejeli z vsemi častmi, ogledal si je veliko taborišče Eboli, kjer bodo pod jugoslovanskim poveljstvom zbrali vse jugoslovanske četnike, srbske prostovoljce, slovenske domobrance in ostanke stare jugoslovanske vojske, skupaj kakih 18.000 mož.

Vsa ta, z dogodki v Londonu sinhronizirana naključja so potencirala psihozo in širila možnost, da so vsi ti ljudje verjeli v fantazije in sejali neutrudno reakcionarno propagando.

Angloameričani bodo zasedli Madžarsko in del Romunije. Neka angleška armada in zelo močna jugoslovanska armada generala Pere Živkovića bo prodirala iz Grčije. Jugoslavija je v plamenu in krvi. povsod upori, povsod boji...

Da so se mi v takšnih razmerah zaupali tudi slovenski četniki in mi dali razumeti, da bodo odšli in da bi bili čim prej radi v Eboliju, mi je bilo popolnoma razumljivo. Razumel sem tudi njihov neizrečeni namig, da bi moral tudi sam z njimi. Nisem vedel, kaj naj storim. Pri Slovencih so me enomogočili politiki, to je Narodni odbor. Pri Hrvatih — ustaših — nisem mogel, kljub vsej njihovi ljubeznivosti in naklonjenosti, nikakor ostati. Vendar pa sem moral pri njih čakati, dokler ne bi zvedel, kaj bo z mojo družino. Preostali so mi samo še Jugoslovani v Eboliju. Prosil sem jih, naj povabijo tudi mene, če me bodo potrebovali. Da pa bi ne ostali v negotovosti glede mojih političnih pogledov, sem jim (glede na znana srbska imperialistična nagnjenja) moral povedati, da nisem za kakršnokoli, temveč za ljudsko, zares demokratično državo.

Napisal sem znano prošnjo s prilogo (katere kopijo hrani tukajšnja policija), jo izročil g. kapetanu Arku in pospremil četnike na železniško postajo.

5. oktobra so me znova aretirali in oficirji so me s patruljo odpeljali v taborišče P. O. W. 215 pri Grottagliu v bližini Taranta, kamor sem prišel 6. oktobra popoldne.

Dejali so mi da sem „pogojni“ vojni ujetnik in razporejen v oficirski oddelek. Tu je bilo kakih 900 esesovskih oficirjev, še 17 Hrvatov in kakih 20 italijanskih fašističnih oficirjev. Namestili so me v šotor hrvaških letalskih generalov Krena in Rubičića. V dveh sosednjih šotorih so bili ostali hrvaški oficirji, ustaši in domobrance.

Pri vходу v oddelek so mi angleški naredniki, ki so se bili tu slučajno znašli, odvzeli vse, razen stvari, ki sem jih imel na sebi. Za odvzeti denar, to je 8050 italijanskih lir in 12.500 ljubljanskih lir, sem prejel potrdilo šele potem, ko sem trikrat prosil zanj, ker ni bil ves denar moj, temveč večinoma izposojen ob odhodu s Koroške, zaradi česar več kot dva meseca ni-

sem porabil niti 500 lir. Za odvzete druge stvari nisem dobil niti potrdila, a vrnilo so mi samo ponošene predmete.

Pri Hrvatih sem v političnem pogledu poslušal isto pesem kot povsod. Samo tu sta mi general in polkovnik Aleksić zaupala, da so ustaši zares veliko in strahotno grešili. Razen tega omenjena trojica ni odklanjala Jugoslavije in je bila za strogo federativno državo.

6. novembra so me premestili v taborišče P. O. W. 216, kak kilometer dalje, in to v oddelek, od koder so menda klicali na zaslišanje. Tu so bili sami esesovci, oficirji in podoficirji, ki so jih včasih posamič klicali na zaslišanje, toda zdelo se mi je, da so omenjeni postopek izvajali samo zato, da bi odkrili nekega pomembnega krivca, ki se je skrival pod tujim imenom.

V tem taborišču sem našel tudi beograjska policijska uradnika — Paronosa in Bečarevića. Zadnjega sem poznal še iz let 1937/38, ko je bil policijski komisar v Kragujevcu. V bolnišnici taborišča je bil tudi armadni general Djure Dokić, ki so ga leta 1931 upokojili, v Nedićevi vladi pa je bil prometni minister. Aretirali so ga v njegovem stanovanju v Rimu.⁹

16. novembra (1945) smo bili premeščeni Srbi in jaz v P. O. W. 215, toda v oddelek za prestajanje disciplinskih kazni. V tem oddelku so poleg žičnih ograd, s katerimi so ograjena vsa taborišča in njihovi oddelki, zgradili poseben, 21,8 kv. metrov velik oddelek, zelo znižan „pen“, ki je bil podoben kletkam v zverinjaki. V sredini so bili postavljeni trije veliki šotori. Tu smo bili: 3 Srbi, Hrvati, dr. Gutić in jaz. Na deponiji taboriščnega poveljstva so nam slekli vse, kar smo imeli na sebi, in obleči smo morali posebej označene angleške obleke (vojaške). Starešina celotnega oddelka je bil neki esesovski podoficir, ki je hranil ključ, prinašal hrano in vodo in je bil eden izmed disciplinskih kaznovanih esesovcev.

28. XII. so omenjene Srbe in mene s posebnim spremstvom enega oficirja, dveh podoficirjev in dvanajst vojakov odpremili v poseben arestantovski vagon s celicami na postaji Taranto in so nas tako transportirali do Bologne, kamor smo prišli 31. XII. zgodaj zjutraj.

29. XII. zjutraj, ko so odprli celice, so našli Paranosa obešenega. Storil je samomor.

31. XII. so nas z avtomobilom premestili v Padovo, 1. 1. 1946 spet z avtomobilom v Udine (Videm), a 2. 1. na isti način do jugoslovanske meje.¹⁰

Dušan Željeznov:

Vendar pa s tem Rupnik še ni zaključil svoje izjave. Ob koncu je dodal še tri posebna, naslovljena poglavja. Tako v poglavju pod naslovom „Posebna opazovanja po taboriščih“ piše:

Rupnikov zapis:

V Rimu deluje pod predsedstvom dr. Kreka posebna jugoslovanska dobrodelna komisija. Iz te komisije sem spoznal dr. Kreka in duhovnika Go-

⁹ Tovariš, XXIX št. 31, 6. 8. 1973.

¹⁰ Tovariš, XXIX št. 28, 16. 7. 1973.

dino in dr. Šerugo oba sta bila v angleških uniformah). Slišal sem tudi za hrvaške duhovnike v tej komisiji. Ti duhovniki obiskujejo jetniška taborišča in v glavnem opravljajo svoje versko tolažilno poslanstvo. Nisem opazil, da bi kdo od teh duhovnikov izvajal kakšno posebej reakcionarno propagando, toda tudi ne skrivajo, da so protikomunisti. Ti duhovniki prinašajo tudi darila. Tako je neki hrvaški duhovnik, kot papežev odposlaneč, prinesel kot božično darilo v taborišče 200 do 215 tisoč cigaret za 10.000 ujetnikov, ne glede na njihovo narodnost ali versko pripadnost. Zdi se, da ima Vatikan svoje osebne odposlance vseh narodnosti, ki opravljajo isto službo kot jugoslovanski katoliški duhovniki. Sorazmerno številu jetnikov je zato med temi duhovniki največ Nemcev. Tudi sama taborišča imajo svoje duhovnike, vojne ujetnike, ki opravljajo versko službo. V Ceseni pa so bili pri Rusih in Ukrajincih tudi pravoslavni duhovniki.

Dušan Željeznov:

V naslednjih dveh poglavjih pa govori Rupnik o redu, disciplini, higijeni in prehrani v taboriščih ter o Angležih in razpoloženju med njimi. Svojo izjavo pa zaključuje z zanimivim pogovorom:

Rupnikov zapis:

Tu si ne morem kaj, da ne bi omenil nekega v italijanščini vodenega razgovora med tako imenovanim vojaškim guvernerjem za spittalsko okrožje, angleškim majorjem, in dr. Hacinom, razgovor, ki sem mu bil slučajno priča. To je bilo prve dni junija 1945 na klopi pred hišo v Grosseggu.

Anglež: — Pa zakaj niste bili na strani našega zaveznika Tita?

Hacin: — Ker sem bil na strani kralja.

Anglež: — Vaš kralj je navaden idiot.

Hacin: — Kralj je še otrok, vendar je vaš zaveznik in celo sorodnik vašega kralja.

Anglež: — To je vseeno, morali bi iti za Titom, našim zaveznikom.

Hacin: — Kot nekomunist nisem mogel iti.

Anglež: — V Angliji ni nobenega komunista, pa smo vendar šli.

Hacin: — To je visoka politika.

Anglež: — V ostalem, to je vseeno, ali Titovci ali kraljevi pristaši. Vsi vi ste skupaj eno, od Sibirije do Jadrana, vsi ste panslovani, vse vas poznamo.

Major je vstal in ob odhodu še dodal: „Pa vi poznate tudi Italijane! Ogabni ljudje, vendar mi je to ljudstvo všeč in ga imam rad.“¹¹

¹¹ Tovariš, XXIX št. 31, 6. 8. 1973.

Slovenski domobranci niso bili samo slučajna protikomunistična oborožena sila! Nastali so v najtežji dobi naše zgodovine, da se ob njih zgledu združimo za bodočnost ob večnih vrednotah naše žitnosti in rasti:

Bog — Narod — Domovina!

PROCES

Avtorji

Dušan Željeznov:

Proces proti Rupniku, Roesenerju, Rožmanu, Kreku, Vizjaku in Hacinu se je začel v Ljubljani javno na Taboru 21. avgusta 1946 in trajal do razglasitve sodbe 30. avgusta 1946.¹²⁾

Pet minut čez deveto uro sta stopila v razpravno dvorano vojaška tožilca kapetan *Vivoda Marjan* kot zastopnik vojaškega tožilca JA in vojaški tožilec IV. armade *dr. Damjan Viktor*. Ljudstvo v dvorani ju je pozdravilo s ploskanjem. Nato so prišli v dvorano branilci obtožencev. Posedli so za mizo na desni strani sodnega stola. Nekaj trenutkov zatem je stopilo v dvorano vojaško sodišče IV. armade; prvi kot predsednik kapetan *dr. Heli Modic*, za njim podpolkovnik *Milan Lah*, major *Grčar Alojz*, potem kapetan *Bračič Avgust* in poročnik *Lotrič Janez*. Ta trenutek se je dvignila vsa dvorana in začela ploskati. Predsednik vojaškega sodišča je vstal in naznanil sestavo vojaškega sodišča. Povedal je tudi, da obtožence branijo naslednji odvetniki: obtoženega Rupnika odvetnik *Ile Lojze*, obtoženega Roesenerja odvetnik *dr. Grosman Vladimir*, obtoženega Vizjaka odvetnik *Čobal Josip* in obtoženega Hacina odvetnik *dr. Lokar France*. Odsotna obtoženca pa sta branila: obtoženega dr. Rožmana odvetnik *dr. Vrtačnik Lojze* in obtoženega dr. Kreka odvetnik *dr. Mojzar Anton*.¹³⁾

Komedija se prične

Predsednik sodišča kapetan dr. Heli Modic je vstal in izjavil, da se je pričela javna razprava proti Rupniku in soobtoženim, ki so obtoženi po zakonu o zločinih proti ljudstvu in državi. Nato je predsednik sodišča naročil vodji straže: „Tovariš starejši vodnik, privedite obtožence!“ Vodja straže je strumno pozdravil in odšel skozi vrata na desni strani. Vse oči so se uprle proti vhodu na desni, hkrati pa so fotoreporterji in kinooperaterji pripravili svoje aparate. V tišini, ki je nastala, so začeli prihajati v dvorano obtoženi. Prvi je prišel Lev Rupnik, oblečen v lepo sivo obleko. Za njim Roesener v vojaški obleki z generalskimi epoletami. Njima sta sledila Vizjak in Hacin. Vsak je imel svojo obtožnico. Nobenemu se ni na zunaj poznalo, da bi bil v zaporu. Vsi obtoženci so se priklonili sodišču. Predsed-

¹²⁾ Tovariš, XXIX št. 26, 2. 7. 1973.

¹³⁾ Tovariš, XXIX št. 27, 9. 7. 1973. (Citat novinarskega poročila.)

nik sodišča, kapetan dr. Heli Modic, je ugotovil identiteto. Najprej se je obrnil k obtoženemu Levu Rupniku: „Obtoženi Rupnik, stopite pred sodišče!“¹⁴⁾

Po ugotovitvi identitete vseh navzočih obtožencev, je predsednik prosil zastopnika vojaškega tožilca JA kapetana Marjana Vivoda, naj začne brati obtožnico.¹⁵⁾

Libreto

Priznanje.

Predsednik: — Ste včeraj slišali obtožnico?

Rupnik: — Slišal sem.

Predsednik: — Ste jo razumeli?

Rupnik: — Razumel sem.

Predsednik: — Obtožnico ste prej dobili?

Rupnik: — Dobil sem jo prej in prebral sem jo nekajkrat.

Predsednik: — Se čutite krivega?

Rupnik: — Gospod predsednik, priznavam krivdo.¹⁶⁾

Zapisnik in postopek.

Predsednik: — Je zapisnik točen?

Rupnik: — Točen.

Predsednik: — Vi ste ga podpisali?

Rupnik: — Da.

Predsednik: — Prostovoljno podpisali?

Rupnik: — Da.

Predsednik: — Brez vsakega pritiska?

Rupnik: — Da.

Predsednik: — Kako je bilo sploh kako so z vami postopali v preiskavi?

Rupnik: — V preiskavi ni bilo nobenega pritiska name.

Predsednik: — Torej niso nad vami izvajali nobenega pritiska?

Rupnik: — Nobenega pritiska.¹⁷⁾

¹⁴⁾ Kot op. 13).

¹⁵⁾ Tovariš, XXIX št. 36, 10. 9. 1973. (Prvi dan procesa, 21. 8. 1946, je bil posvečen samo branju obtožnice.)

¹⁶⁾ Tovariš, XXIX št. 36, 10. 9. 1973 — (Točno po receptu, popisanem v knjigi Arturja Londona „Priznanje“, ČGP DELO, Ljubljana 1970. V tej zvezi je sedaj tudi razumljivo njegovo „presenečenje“, ko so mu pred usmrčitvijo povedali, da je bila „njegova prošnja za pomilostitev zavrnjena“. — Glej Tabor 1974, št. 7, str. 171).

¹⁷⁾ Tovariš, XXIX št. 38, 24. 9. 1973 — (Prim. knjigo Arturja Londona „Priznanje“. — In Rupnikov doslej še neobjavljeni zapis...; — če je bil zapisnik v preiskavi točen in podpisan brez pritiska??).

Obtožnica:

Obtoženi Rupnik, general bivše jugoslovanske vojske, poznan že izpred vojne po svoji pronacistični dejavnosti, je v dneh napada Hitlerjeve Nemčije in fašistične Italije na Jugoslavijo v aprilu 1941. leta na položaju načelnika štaba I. grupe armad v Zagrebu, ne da bi dal kakršenkoli odpor sovražniku, 11. aprila 1941, to je še pred kapitulacijo bivše jugoslovanske vojske, navezal v Zagrebu stike z ustaškim polkovnikom Lulićem in štančerjem v cilju, da mu na njegovo prošnjo omogočita vstop v ustaško vojsko. Istočasno je na Zapovedništvu hrvatske vojske v Zagrebu izdelal pismeni načrt za formacijo ustaške kopnene vojske in ga predal polkovniku Luliću.

Razprava:

Predsednik: — Kaj ste delali v ustaškem štabu?

Rupnik: — Jaz nisem nič delal, jaz sem obiskal Lulića, pri katerem sem stanoval. Tam me je enkrat prosil, da mu napravim skice, kako bi bilo treba formirati hrvatsko vojsko.

Predsednik: — In kakšne direktive ste dali za formacijo ustaške vojske?

Rupnik: — To je bila napol s svinčnikom napravljena skica in napisan ideal, da se formacija imenuje „brdska formacija“, veste, to so samostojne brigade in samostojni bataljoni in samostojni planinski divizionii.

Predsednik: — Torej je na vsak način to tisto delo?

Rupnik: — Ampak jaz sem smatral, da je to le tovariška usluga Luliću.

Predsednik: — Ste vedeli, kaj je Lulić?

Rupnik: — Lulić je bil takrat upokojeni polkovnik.

Predsednik: — Dobro, upokojen, vas je naprosil, da mu napravite skice, in ste vedeli za koga?

Rupnik: — Jaz sem vedel, da bo on delal na teh stvareh.

Major Grčar: Torej, čeprav je v pokoju, ste vedeli, da bo delal na teh stvareh. Ali ste se vi sestali še s kakšnimi drugimi ustaškimi voditelji?

Rupnik: — V pisarni z Lulićem je bil samo še štančer.

Predsednik: — Ali vas je kdo prijavil poglavniku?

Rupnik: — Lulić in štančer, ko sta videla, da sem brez službe, sta mi hotela utreti pot, da dobim penzijo, in sta pripravljala pot za vstop v hrvatsko vojsko. šla sta k poglavniku in ga prosila, da bi odobril, da jaz prosim, da bom sprejet. On ju je odbil in ukazal, naj takoj izginem iz Zagreba.

Predsednik: — Torej brez vaše vednosti?

Rupnik: — Da.

Predsednik: — Ampak delali ste pa le na formaciji hrvatske ustaške vojske. Tisti načrt je bil na vsak način za formacijo ustaške vojske.

Rupnik: — Jaz sem smatral to, g. predsednik, kot uslugo svojemu staremu prijatelju Luliću.

Dušan Željeznov:

V svoji doslej neobjavljeni izjavi pa je Rupnik ob prvi točki obtožnice med drugim zapisal:

Rupnikov zapis:

10. aprila 1941. leta popoldne, takoj ko mi je jugoslovanski žandarmerijski general Tartaglia uradno sporočil po telefonu, da je razglašena NDH, in ko sem uro kasneje z okna na Markovem trgu videl na Jelačićevem trgu živahno vrvenje goste ljudske množice in prihod Nemcev v Zagreb, sem se naglo zatekel k svojemu staremu vojaškemu tovarišu, svojemu pomočniku, ko sem bil med (prvo) svetovno vojno načelnik štaba 42. hrvatske domobranske divizije — upokojenemu jugoslovanskemu polkovniku Vilimu Luliću. S soprogo sta me sprejela kot sorodnika.

V mirni, udobni sobici, kjer me ni nič vznemirjalo, sem imel priložnost, da po enajstih dneh razočaranj in grenkih izkušnjah uredim vtise in ocenim dejstva naše vojne nesreče, kot tudi ugotovim, da so se moja pismena predvidevanja, ki sem jih junija 1940. leta poslal glavnemu generalštabu, še mnogo nesrečnejše izpolnila, kot sem si pred letom lahko predstavljal (po spominu, kopija originala hrani moja žena¹⁸): "Naša vojska je vkleščena od vseh strani in ni sposobna kljubovati mnogo močnejšim, najsodobnejše oboroženim in izurjenim sovražnim silam. Lahko bi se kratek čas, zavoljo svoje časti, branila, medtem ko bi država in ljudstvo doživela katastrofo... itd."

To je bil položaj, v katerem sem se, kljub vsej njegovi strahoti, moral znajti. Toda kako? Manevrirati, da bi si pridobil čas, je bila zame edina možnost. Predvsem sem moral storiti vse, da bi se izognil nemškemu ali italijanskemu vojnemu ujetništvu. Zares so metali letake, češ da Hrvati in Slovenci lahko neovirano odhajajo domov. Toda še v Zagrebu so me opozarjali, da Nemci, zagotovo pa ustaši ravnavajo popolnoma samovoljno in da so zlasti za generale in višje oficirje potne listine zelo priporočljive.

Slekel sem uniformo in jo zamenjal s ceneno obleko. Tako preoblečencu me je spremljal prijatelj Lulić, prav tako v civilu, ter mi s pomočjo svojih znancev precej hitro priskrbel potrebne dokumente zagrebške policije in nekega nadzornega ustaškega odbora. Na nemški feldkomandaturi, ki sem se je najbolj bal, sem po srečnem slučaju našel mlajšega tovariša iz nekdanjega 16. varaždinskega regimenta. To je bil nemški rezervni oficir kapetan Sirovatka, ki je bil zaposlen pri izdajanju potnih listin.

Bil sem v dvomih ali naj potujem v nemško ali italijansko Slovenijo.

¹⁸) Primerjaj: Gral. Leon Rupnik: „Moje zadržanje pred in med drugo svetovno vojno“, Tabor 1967, št. 4, str. 86 isl. — Gral. Leon Rupnik: „Nacionalni ređuit Jugoslavije“, Tabor 1967, št. 8. — Gral. Leon Rupnik: „Predlogi“, Tabor 1967, št. 9.

Medtem ko nemščino obvladam popolnoma italijanščino razumem in govorim zelo slabo. Poleg tega se Italijanov do neke meje bojim zaradi morebiti še neizbrisanih črnih pik iz prve svetovne vojne in iz časa mojega načelnikovanja generalnemu štabu dravske divizijske oblasti v Ljubljani od 1928. do 1930. leta.

Na Soči sem bil 1915/16. leta skupaj z generalom Novakom in podpolkovnikom Stankom Tupadijanom. Italijanom sem se zameril zaradi uspešne taktične aktivnosti. Napadli so me tudi italijanski časniki. Kot načelnik štaba dravske divizije sem dovolil da so italijanski obveščevalni službi podtaknili neke moje svobodno izmišljene inštrukcije za četniško bojevanje v zaledju italijanske fronte. Ta inštrukcija je postala predmet ostrih napadov znanega novinarja Gaide tako da me je glavni generalni štab komaj rešil ostre kazni.

Sirovatka mi je zato svetoval, naj grem najprej v nemško Slovenijo, kjer je tudi število Slovencev največje in kjer bom verjetno imel najboljše možnosti, da se izognem vojnemu ujetništvu in si pridobim čas.

Rečeno mi je bilo, da bodo prvi vlak v Slovenijo odpremili 17. aprila zjutraj ob 4 uri. Sklenil sem, da bom odpotoval s tem vlakom v Celje, in prejel sem ustrezne potne liste zagrebške feldkomandature. Zdi se, da je kapetan Sirovatka o vsem tem obvestil šefa feldkomandature v Celju, nekega majorja, Berlinčana, ker mi je bila sicer ustrežljivost tega majorja, ki mi jo je izkazoval v Celju, nerazumljiva.

Moji bojni tovariši iz 42. domobranske divizije so bili že 11. in 12. aprila poklicani v službo, v poslopje dotedanjega jugoslovanskega poveljstva IV. armadne oblasti na Markovem trgu. Tu sem 13., 14. in 15. aprila obiskal polkovnika Lulića in Štancerja, ki je bil med prvo svetovno vojno poveljnik 26. in potem 25. domobranskega polka, zdaj pa je bil začasno inšpektor nove hrvatske vojske, ki jo je bilo potrebno šele ustvariti. Ta sem dobil tudi prve vtise o ustaškem režimu, ker je Štancerja in Lulića nadzoroval mlad inženir ustaš kot komisar. Množici oficirjev, ki so se pri-glašali, je z zelo močnimi akustičnimi poudarki demonstriral, kdo je zdaj gospodar v hiši.

Ne da bi me prepoznali, sem se na glavni železniški postaji v Zagrebu 17. aprila 1941 zjutraj stisnil v kot temnega, prepolnega vagona III. razreda. Nosač mi je izročil moje stvari skozi okno. Vlak se je premaknil. Poslušal sem vojne doživljaje, ki so si jih pripovedovali moji najbližji sosede — Slovenci. Poudarek pri vseh teh razgovorih ni bil, kot sem sodeč po samem sebi tudi pričakoval, v kakem razumnem preučevanju naše nesreče in v možnostih, da bi jo popravili, temveč v nekakšni nezaslišno ostri kritiki stanja v državi, še posebej pa stanja v jugoslovanski vojski.¹⁹⁾

¹⁹⁾ Tovariš, XXIX št. 36, 10. 9. 1973.

Obtožnica:

Z dokumenti zagrebske policije, lokalnega ustaškega odbora in nemške feldkomandature je 17. aprila 1941 prišel v Celje, kjer se je javil že prej poznanemu gestapovcu Avgustu Westnu in dr. Škobernetu, prosil za nemško državljanstvo in nato 17. maja 1941 prišel v Ljubljano.

Razprava:

Predsednik: — Zakaj ste odšli prav v Celje?

Rupnik: — Ker se zaradi Italijanov nisem upal priti v Ljubljano.

Predsednik: — H komu ste šli v Celju? Koga ste imeli tam?

Rupnik: — Bil sem čisto brez denarja. Slovenija je bila anektirana, razkosana na tri dele, ostal sem brez vsega. Bil sem začetnik, pa sem mislil, da bom prosil, ker je bil edini izhod ta, da grem k Westnu, da ga prosim za namestitev, da bi se mogel preživljati.

Predsednik: — Ali ste Westna poznali že prej?

Rupnik: — Da. Iz leta 1928, 1929 z Jesenic, ko sem bil s komandantom divizije na Jesenicah, in enkrat iz obdobja utrjevanja, ko so odprli drugi plavž za potrebe utrjevanja.

Predsednik: — Kakšne potrebe utrjevanja pa je kriv Westen?

Rupnik: — Vse železne in jeklene stvari, ki so bile potrebne za armiranje utrd, gnezd, bunkerjev in poslovnih objektov, je dobavljala železarna na Jesenicah zato, ker je Zenica sama izjavila, da pred 1940. letom za utrjevanje ne bo sposobna izdelati ničesar. Če bi ta material naročili na češkem, bi to stalo ogromno. Edina sposobna za takšno delo, vsaj precej sposobna, je bila Kranjska industrijska družba.

Predsednik: — Ali ste vedeli za Westnovo nacionalno usmerjenost?

Rupnik: — Jaz sem vedel, da je Nemec, a nisem vedel, da je gestapovec.

Predsednik: — Ali ste vedeli, kakšni so bili uslužbenci pri Kranjski industrijski družbi?

Rupnik: — Samo za direktorja Noota sem vedel, da ga sumijo, da sodeluje z Nemci.

Predsednik: — Z Nemci? Kako to razumete, da sodeluje z Nemci?

Rupnik: — Da je neke vrste zaupnik.

Podpolk. Lah: — Obtoženi Rupnik, koliko časa je trajalo utrjevanje jugoslovanske meje?

Rupnik: — Utrjevanje jugoslovanske meje se je dejansko začelo šele 1. julija 1939. leta. Pripravljalna dela so stekla na prvem odseku, na vrhniškem, že leta 1927. Takrat še nisem bil komandant, 1938. leta so se dela nadaljevala, najprej na kopnem proti italijanski fronti, potem so se pridružila dela ves čas do začetka vojne na madžarski, na nemški fronti, na celotni madžarski, romunski in bolgarski fronti in tudi proti Albaniji.

Podpolk. Lah: — Koliko je bilo približno porabljenega denarja za utrjevanje jugoslovanske meje?

Rupnik: — Cenim na eno milijardo dinarjev in pol. Toliko je bilo namreč predvideno. Koliko pa je bilo v resnici porabljenega od te vsote, ne vem.

Podpolk. Lah: — Razpolagali ste s krediti in imeli nad temi pregled ter bi morali vedeti. Povejte vsaj približno vsoto porabljenega denarja.

Rupnik: — Cenim — ne morem natanko povedati — približno milijardo dinarjev.

Podpolk. Lah: — In to je bil denar ljudstva?

Rupnik: — Da.

Podpolk.: Lah: — In kakšen je bil rezultat utrjevanja v času vojne?

Rupnik: — Nikakršen.

Podpolk. Lah: — To se pravi — zapravljena milijarda?

Rupnik: — Da.²⁰⁾

Podpolk. Lah: — Ali ste potem v Celju dobili namestitve, za katero ste prosili pri Westnu?

Rupnik: — Westen mi ni mogel dati nobene namestitve, ker je delal samo po nemških odredbah, in kot ne-nemški državljani je nisem mogel dobiti. Zato sem šel k županu škobernetu, da bi ga vprašal, na kakšen način bi lahko dobil nemško državljanstvo.

Predsednik: — No, in nemškega državljanstva niste dobili.

Rupnik: — Nisem ga iskal, ker je bil za to potreben dolgotrajen postopek, ki je bil zelo zapleten. Medtem pa mi je žena pisala, da Italijani do sedaj v Ljubljani še niso nič hudega naredili, da bodo celo statut dobili, avtonomen, in da oficirji upajo, da bodo tudi dobili nekakšne provizorične plače.

Predsednik: — Pravite, če ne bi bilo tako komplicirano, bi vi prosili za nemško državljanstvo?

Rupnik: — Ta del Slovenije so Nemci anektirali.

Predsednik: — Vi ste torej menili, da so tu gospodarji Nemci?

Rupnik: — Ne, tega nisem mislil, toda nisem ga mogel dobiti (Dela! — Op. ured. Tabora) brez vseh onih formalnosti.

Predsednik: — Po čigavem posredovanju ste prišli v Ljubljano?

Rupnik: — Jaz sem samo prosil feldkomandaturo v Celju, ki me je imela konfiniranega, da naj me odpusti iz konfinacije, da grem v Ljubljano. V Ljubljano sem mogel iti brez dovoljenja, samo moja žena je morala prositi za dovoljenje, da sme potovati v Celje.

Predsednik: — Ali je bilo treba in ali ste morali dobiti potno dovoljenje za v Ljubljano iz Celja?

²⁰⁾ Primerjaj: Gral. Leon Rupnik: „Moje zadržanje pred in med drugo svetovno vojno,“ Tabor 1967, št. 4, str. 86 isl. — Gral. Leon Rupnik: „Nacionalni reduit Jugoslavije,“ Tabor 1967, št. 8. — Gral. Leon Rupnik: „Predlogi,“ Tabor 1967, št. 9.

Rupnik: — Ni bilo potrebno nobeno dovoljenje.

Predsednik: — Ali žena na nemškem konzulatu (v Ljubljani) ni ničesar ukrenila?

Rupnik: — Ne. Samo za ženo pa je bilo potrebno dovoljenje, ko je hotela priti v Celje ali pa nazaj v Slovenijo.

Predsednik: — Ali je imel župan (ljubljski) Adlešič kaj pri tem?

Rupnik: — Ne. — Žena je šla najprej k Adlešiču, ki ji je nasvetoval, kako naj to napravi, da bi dobila od nemškega konzulata dovoljenje, prek Hacina pa dovoljenje od italijanskih oblasti.

Dušan Željeznov:

V svoji, doslej neobjavljeni, izjavi piše Rupnik o tem obdobju naslednje: *Rupnikov zapis:*

Zelo potr sem se pripeljal v Celje. Na feldkomandaturi so mi rekli, da so stvari in novi šef v Gradcu in naj se do nadaljnjega javljam vsake tri dni. Našel sem si skromno sobico v skromni gostilni ob cesti, ki pelje proti Mariboru.

19. IV. opoldne je na moja vrata potrkal neki nemški podoficir in me vprašal, ali me lahko šef feldkomandature, major, okrog štirih popoldne obišče. Prosil sem, naj izvoli priti in me poslušati, in čudil sem se takšni obzirnosti.

Ob štirih popoldne sem v svoji sobici sprejel majorja in njegovega adjutanta. Major mi je dejal, da je iz podoficirjevega poročila razbral, da sem že starejši gospod in glede na popolno obvladanje nemškega jezika verjetno tudi bivši avstrijski oficir. Zaradi tega mi je hotel prihraniti javljanje in me vprašati, ali mi je lahko s čim na uslugo. Povzročam mu določeno skrb, ker ima navodilo, naj nas vse zbere za ujetniško taborišče, da pa bo storil vse, da se mi to ne zgodi. Razložil sem mu svoj položaj in major mi je še enkrat obljubil, da bo zavlačeval moje vprašanje, in mi svetoval, naj čim prej dobim svoj domovinski list iz Ljubljane, ker me bo s tem dokumentom lahko odpustil iz konfinacije. Še enkrat me je vprašal, ali mi je lahko na uslugo z morebitnim boljšim stanovanjem ali z denarjem in dodal: „Ali veste, gospod general, da vas, dokler ste na območju našega Wehrmachta, imamo zares za sovražnika, toda tudi za tovariša. Naša etapa ni tako obzirna in ne bi vam svetoval, da se seznanite z našimi oblastmi v zaledju Wehrmachta.“

Kot potrdilo teh besed je 22. aprila vdrla v mojo sobico neka patrolja varnostne službe, ravno ko sem po kosilu legel. Z grožnjo in drugimi velikimi grobostmi me je nagnala, da sem se oblekel, razmetala in preiskala moje stvari, in šele, ko je na koncu zagledala pečat feldkomandature, se je opravičila in odšla.

Ko sem v Celju opazoval, seveda zelo previdno, odnos Nemcev iz rajha do Slovencev, sem se kaj kmalu prepričal, da je vsaj na štajerskem prvi in glavni namen nacistov — nasilna germanizacija.

V Celju sem se družil samo z upokojenim podpolkovnikom Kovačičem, svojim starim prijateljem. V krogu njegovih znancev sem spoznal razne Celjane — meščane — resnično nacionalne Slovence, mlačne Slovence, nemškutarje, Nemce, neprostovoljne naciste in protinaciste. Vsi, eni bolj, drugi manj, so živeli v strahu zaradi nekaterih nenavadnih in strogih ukrepov, ki bi lahko zmotili navade mirnega meščanskega življenja. Medsebojno zaupanje teh ljudi si lahko bral z njihovih obrazov. Začele so se prve posamične aretacije, zasliševanja in prisilne izselitve. Sicer pa sem dobil vtis, da celjski meščani tekmujejo v kléčepazenju pred novimi gospodarji. Povsod zastave s kljukastimi križi, povsod Hitlerjeve slike, povsod napisi: „Hier wird mit dem deutschen Gruss — Heil Hitler! — gegrüsst!“ Wehrmacht sem videl samo v garnizijskih enotah, ki so običajno s pesmijo in v vzornem redu korakale skozi mestce. V Celju je bil neki policijski bataljon, moštvo pruskega vedenja in reda. Toda čutil sem poklapanost in strah. V tem ozračju sem tudi sam izgubil sleherno upanje na najmanjše nacionalne pravice in svobode za Slovence v nemški Sloveniji.

Poskus, da bi analiziral položaj v morebitnih možnostih velikega svetovnega položaja, mi ni dal nobenega odgovora. V veliki zgodovini se je pogostokrat zgodilo, da so mnogo večji narodi kot slovenski propadli in takorekoč izginili v vrtincih velikih dogodkov.

Že 19. aprila sem našel in prosil nekega železničarja, ki je bil tako dober in sporočil moji ženi, da bi bilo najboljšje, če bi mi sama prinesla moj domovinski list (ljubljski). Pri vsakem vlaku, ki je prihajal iz Ljubljane, sem spraševal razne potnike o razmerah pod Italijani.

Skoraj vsi ti ljudje so bili dobro razpoloženi do teh osvojevalcev in so hvalili Italijane. „Kot da sploh niso tukaj,“ mi je rekla neka stara Vrhničanka. Nekega dne sem zagledal med potniki tudi svojo ženo. Prinesla mi je domovinski list in odnesla nepotrebne stvari. Majorju feldkomandature sem pokazal svoj domovinski list in obljubil mi je, da bo v Gradcu osebno posređoval za moj odpust iz konfinacije.

Ob tej priložnosti me je vprašal, zakaj se Slovenci med seboj tolikanj tožarijo in denuncirajo. Dejal sem mu, da to nikakor ni dobro in da tega doslej ni bilo. Priporočil mi je, naj potem, ko bom prost, odidem na Gorenjsko, ki bo verjetno postala pokrajina z dovoljenim „Zweiten Landsprache.“ (Drugim deželnim jezikom. — prev. ured. Tabora.)

Žena mi je povedala vse, kar je vedela o razmerah v Ljubljani in o družini. Starejši sin in oba zeta z ženama in otroki so bili že doma in so me čakali. Rekvirirali so nam eno sobo za nekega italijanskega inženirskega oficirja.

Oficirji jugoslovanske vojske se zbirajo in posvetujejo, na kakšen način bi prišli do sredstev za življenje. Številni na blagajnah svojih enot niso dobili niti vojaških plač niti dodatkov. General Janež je najstarejši. Pozdravlja me in želi, da bi bil čim prej v Ljubljani, ker ima mnogo vpra-

šanj, ki zadevajo eksistenco aktivnih oficirjev; najpotrebnejše bi se moralo urediti tudi pri Italijanih.

O Italijanih tudi moja žena ni mogla reči nič slabega ali neprijetnega. Rekla je, da ne znajo ravno lepega vojaškega vedenja, da pa so uglašeni in miroljubni ljudje. Izmed naših oficirjev še niso nikogar odpeljali v vojno ujetništvo, toda govori se, da bodo Srbi morali oditi. To nas je skrbelo, ker je bil eden izmed mojih zetov Srb.

4. maja sem zvedel za ustavo (statut), ki ga je ljubljanska pokrajina dobila od Italijanov. Moje razpoloženje je poskočilo in upanje se je spet oglasilo. Prosil sem majorja, naj me takoj odpusti. Rekel mi je, da mi bo 9. V. osebno prinesel odpustnico iz Gradca. Ženi sem sporočil, naj takoj pride. Prišla je; toda na odpustnico sva morala čakati do 11. maja, ko sva popoldne ob četrti uri odpotovala v Ljubljano.

Prišli smo v Ljubljano. Še je sijalo sonce. Pod vtisom lepega majskega dne so me naenkrat zapustile vse politične skrbi. Bil sem v središču Slovencev. Spraševal sem se, zakaj sem se tri tedne mučil in se brez potrebe gnjavil z neko visoko politično telovadbo, ne da bi me za to kdo prosil. Doma bo vse minilo. Ljubljana ima številne, za narodne skrbi izbrane politike, na meni pa bo ostala zagotovo samo še skrb za družino in vsaj za sedaj tudi za tovariše.²¹⁾

(Sledi)

²¹⁾ Tovariš, XXIX št. 37, 17. 9. 1973.

RAZLIČNI POGLEDI

Program NO za Slovenijo

Na zadnji proslavi slovenskega narodnega praznika je predsednik NO za Slovenijo znova razložil program tega odbora, ki ga sestavljajo vse najmočnejše slovenske politične stranke in ki predstavljajo Slovence v tujini. Ponovil je sledeča dejstva ki jih navajam v izvlečkih: „Že septembra 41. so se vse tri glavne politične stranke... zedinile v zahtevi po federativni ureditvi jugoslovanske države“ in pa „V izjavi, ki nosi datum narodnega praznika 29. 10. 44., smo brez ovinkov povedali, kaj je slovenski narodni cilj: Narodna država Zedinjena Slovenija v federativni Jugoslaviji.“

To je torej že več kot 30 let star program, ki se do danes ni prav nič izpremenil. V resnici je ta federativni program naših strank in s tem NO

sličen z onim, ki so ga doma komunisti praktično izvedli in ga še danes izvajajo. Tudi oni so strogi federalisti. Vsaka federacija pa je centralistična oziroma stremljeva po centralizmu, kajti skupen denar, skupna vojska, skupna vlada, skupno državno ime, itd., itd., nujno osredotočijo vse v eno točko. Komunistična federativna Jugoslavija ni zato nič več in nič manj centralistična, kot bi bila vsaka „plava“ ali „bela“ federativna Jugoslavija. Federacija namreč ni zveza enakopravnih držav, ampak predstavlja **PODREDITEV** posameznih državnih enot novi skupni državi, ki se ustanovi in kjer potem v glavnem vlada narod, ki je številčno najmočnejši.

Od tega „jugoslovanskega“ programa NO noče odstopiti, saj je njegov predsednik dobesedno izjavil: „Narodni Odbor ne gre in ne more s tistimi, ki hočejo nasilno rušiti Jugoslavijo.“ S temi besedami, ki so pač daleč od „demokracije“, je odločno poudaril, da ostajajo slovenske politične stranke na „jugoslovanski“ liniji in da vsi tisti, ki drugače mislijo, nimajo mesta in prostora v NO. Ta izjava je v soglasju s komunističnim mišljenjem glede tega, ker je tudi njim najstrožje prepovedano, da bi mislili kako drugače in da bi zavrgli „jugoslovenarstvo.“ Tudi Tito noče imeti okrog sebe ljudi, ki bi rušili Jugoslavijo, zato so „zleteli“ hrvaški komunistični politiki in v Sloveniji predsednik vlade Kavčič in drugi, ki so si upali le malo drugače misliti.

Za naš Narodni odbor je torej federativna Jugoslavija zadnji in edini cilj in kdor ne sprejme te ideje, ne more sodelovati v NO niti v političnih strankah, ki ga sestavljajo. Pa se je v govoru g. predsednika NO pojavila prva „disonanca“. Rekel je namreč: „Hočemo, da dobi slovenski narod tako svobodo, da bo sam odločil ali hoče živeti v skupnosti z narodi Jugoslavije ali ne. Nihče mu ne sme te odločitve vsiljevati.“ Ta trditev je v odločnem nasprotju s preje nakazanim programom NO, kajti če so vse politične stranke, ki sestavljajo ta odbor, za federativno Jugoslavijo in s tem programom NO tudi stoji in pade, zakaj potem hočejo „svobodo odločitve“, če pa sami **ZAHTEVAJO**, da moramo biti vsi za Jugoslavijo in oni sami **VSILJUJEJO** to idejo, ki jo proglašajo za najboljšo.

Zaključne besede g. predsednika pa so višek „neubranosti“ s programom NO, čeprav so najbolj „vžgale“ in navdušile poslušalce: „...vam kličem, da delajmo tudi na tem, da bomo dokazali zrelost... slovenskega naroda do take mere, da bo svet spoznal, da smo dovolj močni, da prevzamemo tudi sami svojo usodo v naše roke, sami upravljamo svojo državo, ki bo sposobna kot enakovredna članica stopiti v družbo svobodnih narodov in držav.“

S temi besedami je predsednik NO postal „prvoboritelj“ za Slovensko državno gibanje (SDG) in je „pokopal“ preje nakazani program NO. Zahteva oziroma priporoča nič manj kot **SUVERENO** Slovenijo („da prevzamemo tudi sami svojo usodo v naše roke“), hoče popolnoma **SAMOSTOJNO** in **NEODVISNO** Slovenijo („sami upravljamo svojo državo“) in zah-

teva MEDNARODNO PRIZNANJE Slovenije („kot enakopravna članica stopiti v družbo... držav“). O „federaciji“ in o „Jugoslaviji“ v teh zaključnih mislih že ni nobenega sledu.

Izrečene besede, ki predstavljajo edino pravi IDEAL za katerega bi se morali navdušiti vsi Slovenci brez izjeme, pa so program SDG, kateremu ni dovoljen vstop v NO in je s tem, da ga je g. predsednik nakazal in poudaril pred izbranim občinstvom, postal njegov nenaprošeni glasnik. Sedaj nam ostane samo upanje, da teh svojih napisanih in izrečenih besedi ne bo kdaj preklical ali izprevrgel in da se bo tudi Narodni odbor začel ravnati po teh načelih.

Novembra 1974.

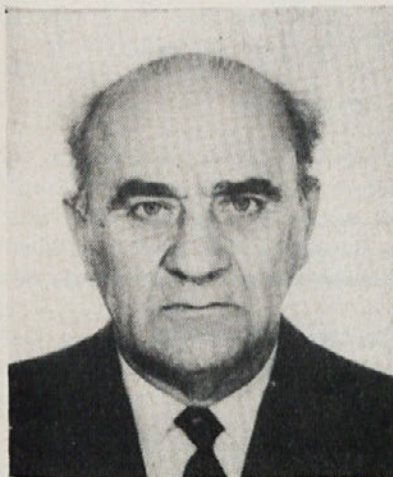
Buda Stane

Original poslan "Smeri"

Pripis: G. Mareco v "Claridad 74" (Radio Splendid): "Los movimientos nacionales van creciendo y son historicamente imparables".

NAŠI MOŽJE

Jože Repar – 60-letnik

Soborec Repar se je rodil 11. januarja 1915 na Jami, občina Dvor pri Žužemberku. Osnovno šolo je končal na Dvoru, nakar je šel v Ribnico in tu končal še meščansko šolo. Oče ga je nato poslal v Kočevje kjer se je izučil za trgovskega pomočnika.

Svojo vojaško obveznost „rok“ je služil pri planincih v Delnicah pri Sušaku, kjer je imel za vodnega častnika Milana Kranjca, poznejšega poveljka „štajerskega bataljona“. Pozneje je bil vpoklican večkrat na orožne vaje in je dosegel čin rezervnega podnarednika.

Ob nastopu „Osvobodilne fronte“ je kmalu spoznal njihovo delo: likvidacijo in uvajanje komunizma v Sloveniji. Najprej so ga zaprli Italijani in je bil v novomeških zaporih. Tu je imel iz-

biro: internacija ali protikomunistične vrste; odločil se je za drugo. Pridružil se je septembra 1942 k prvi skupini v Št. Joštu, kjer je zopet našel kapetana Kranjca. Ob italijanski kapitulaciji je bil nekaj mesecev skrivač, a čim so se pojavili domobranci v Novem mestu se je takoj pridružil njihovim vrstam. Ob ustanovitvi domobranskih udarnih bataljonov je bil vključen v njihov sestav. Z „Meničaninovima“ batlajonom je šestokrat prehodil vso Dolenjsko in bil v številnih borbah.

Po naključju je ostal med živimi. Emigriral je v Argentino, kamor je pozneje poklical iz domovine svojo družino. Že nekaj let se je osamosvojil in ima dobro vpeljana pletilsko podjetje.

Slavljenec je ostal zvest idealom tudi v begunstvu. O vseh početkov je aktivni član in zvest Taborjan. Tudi drugače veliko pomaga, posebno kar se tiče vseh mogočih prevozov, posebno pri upravi glasila Tabor in kot sam pravi — je štabni šofer.

Ponosni smo na Tebe in smo Ti hvaležni za vse dosedanje delo in pomoč.

60-letniku kličemo, kot pravi naša ljudska pesem: Kol'kor kapljic, tol'ko let... bi Te hoteli imeti med nami, zdravega in čilega.

Jože, Bog Te živi!

VIKTOR GLIHA — 70-LETNIK

Čas beži in Viktor ima že 70 let. Kljub nesrečni bolezni, ki ga ovira že toliko let, naš jubilant ni izgubil volje do življenja in se ni zaprl v zagrejenost. Če ga le kdo pripelje se ob berglji in palici udeleži vsake domobranske proslave, pride v zavetišče in rad poklepeta s sorojaki.

Ne bomo Ti pisali veliko — želimo Ti, da bi med nami bival še dolgo let in tako vdano prenašal usodo, ki Ti jo je prineslo življenje.

MIRKO KUNČIČ — 75-LETNIK

Čeprav pozno, a še ne prepozno smo ugotovili, da je 13. januarja t. i. izpolnil 75 let življenja velik slovenski pesnik in pisatelj g. *Mirko Kunčič*.

Kljub mnogim udarcem, ki jih je bil deležen od mladosti pa do smrti njegovega dragega in nepozabnega sina Matjaža g. M. Kunčič ni klonil, ampak je gojil in še goji ljubezen do slovenske zemlje in zlasti pa do naše mladine, ki mu veliko dolguje.

Zato kličemo avtorju Gorjančevega Pavleka še na mnoga, mnoga leta!

NACE PISK — 75-LETNIK

Dne 26. decembra 1974 je dopolnil 75 let naš prvi stanovalec zavetišča in večletni hišnik „mayordomo“ *Nace Pisk*. Za vse dosedanje delo mu izrekamo prisrčno zahvalo in mu želimo, da bi še številna leta preživel med nami v zdravju in zadovoljstvu.

Zveličar je rojen!

Božič 1974

Praznik rojstva Gospodovega obhajamo — letos že trideseti v tujini. Daj Bog, da bi tudi ta Božič bil tako globoko doživet, duhovno tako močan, kot je bil tisti prvi v taboriščih.

Mnogo se je spremenilo od tistega prvega Božiča v zdomstvu. Odšli smo v svet in si uredili življenje. Družine so dorasle, leta kažejo sledove, mnogi iz naših vrst so odšli v večnost. Zanje bomo molili na Sveti večer. Doma pa komunisti s podvojeno silo in ostrino delujejo in se zaletavajo v tiste ideale za katere so padli naši najboljši. Medtem, ko smo se mi pokomodili — komunisti nenehno delajo za svoje cilje. Niti za las niso popustili.

Povezani smo v organizaciji, ki je res naša in popolnoma neodvisna. Pomislimo na to našo organizacijo v tem svetem božičnem času in sklenimo, da se bomo še tesneje med seboj povezali, drug z drugim delali v Taboru, ki ima svoje temelje na idejah naših padlih. Vsem, ki prihajajo med nas s tem ali onim vabilom povejmo jasno in glasno: „Vrata naše organizacije so vedno naj stežaj odprta vsem tistim, maloštevilnim, ki hodijo svojo pot: odprta naši mladini; odprta vsem Slovencem, ki hočejo z nami delovati, iskreno in v smislu TABOR-ovega statuta. Nihče nam ne more odrekati našega povezovanja in naše neodvisnosti, kompromisov pa ne sklepamo z nikomer. Ostanimo duhovno močni in kot eden stopimo v 30. leto največje slovenske narodne tragedije, VETRINJA.

Želimo in prosimo, da nebeško Dete razlije svoj obilen blagoslov nad naše člane in njih družine in nad ves slovenski narod.

Za Glavni odbor Tabora
France Grum
predsednik

Odbor Slovenskega zavetišča

ima v prodaji slovenski prevod

„MARTIN FIERRO“

Vsaka slovenska hiša naj ima slovenski prevod

Cena 80 pesov

Z nakupom podprete zavetišče

Čestitamo

Za Boga — Narod in Domovino, tako je pred toliko leti prisegel njegov oče soborec Anatol Fabjančič — prav tako je sedaj njegov sin zaključil svoj govor, ki ga je imel v imenu kadetov tega letnika z istim geslom ob slavnostnem zaključku 23. letnika "Liceo Militar" 11. decembra 1974 v Mendoza, Argentina, kjer je mladi *Niko Anatol Fabjančič* dobil diplomo kot najboljši učenec zavoda. Dobil je zlato uro od predsednice države, zlato medaljo od argentinske vojske in srebrno medaljo Društva rezervnih oficirjev.

Bori se dragi Niko za te svete ideale, ki so steber vsakemu narodu, tudi argentinskemu, ki ravno sedaj v Tvoji mladosti preživlja težke čase in Te bo potreboval.

Mlademu rezervnemu častniku želimo obilo uspeha in mu iskreno čestitamo!

Zavetiščne vesti

Postala je že tradicionalna sv. maša v zavetišču, ki se bere na prvo nedeljo meseca decembra za vse umrle člane in dobrotnike te ustanove. Letos je bila že tretjič 1. decembra 1974. Po sv. maši je bilo skupno kosilo a poleg tega redno sodeluje Zveza slov. mater in žena z „Miklavževim štantom,“ čigar izkupiček gre za zavetišče.

Kljub dežju ta dan v jutranjih urah se je zbralo, kar dosti ljudi pri sv. maši in ostalo na kosilu. Tokrat je daroval sv. mašo rev. *Štuhec Martin*, ki se je v svojem govoru spomnil pokojnih: najprej prvega predsednika *Jožeta Musar*, ki je bilo prav na 1. december štiri leta njegove tragične smrti; pok. *Jožeta Jenka* — odbornika, ki je veliko delal in žrtvoval za uresničenje zavetišča; dveh ustanovnih članov: *Branka Vrčon*, ki ga je zadela ista nesreča kot pok. Musarja, ter pravkar umrlega *Vojteha Budinek*; dveh rednih članov: *Zupanc Vinka* in *Ivana Šabec*. Zahvalo je izrekel dobrotnici *Antoniji Koritnik* in vsem umrlim dobrotnikom te socialne ustanove „Zavetišča dr. Gr. Rožmana.“

Ob tej priliki so prisotni z zadovoljstvom videli napredek gradnje. Prvotni stavbi „chaletu“ sta se prizidale dve sobi, ki sta praktično že dovršeni. Pri glavni stavbi se končujejo vse inštalacije: sanitetne, vodne, električne in centralna kurjava. Vse to delo bo v kratkem času končano in je pričakovati, da se bodo tako lahko kmalu dokončale prve sobe. Stroški napeljave gredo v milijone a odbor kljub velikemu primanjkovanju denar-

nih sredstev gre z delom naprej in pričakuje pomoč vseh, ki lahko pomagajo.

Uspeh te zadnje prireditve je bil zadovoljiv, saj je dala ta nedelja zopet nov milijon za zavetišče.

Po daljši bolezni je umrl 4. decembra 1974 v starosti 70 let redni član zavetišča *Alojzij Erjavec*. Pokojni je bil tudi dobrotnik zavetišča in se je redno udeleževal vseh prireditev zavetišča. Ohranili ga bomo v dobrem spominu — žalujočim izrekamo naše sožalje.

Jože Cerar

„Vi ste se za vero borili . . .“

(Nadaljevanje)

Še nisem dolgo sedel ko je nekdo kakih trideset metrov nad menoj zakričal „Stoj!“ Pogledal sem tja in videl, da meri name s puško. Brez premisleka sem kar skočil za grmovje. Oni je sicer streljal, toda zadel me ni. Vedel sem, da gozd ni velik. Daleč zaradi slabosti nisem mogel teči, na drugi strani pa so bile hiše. Vedel sem tudi, da jih je več in da sledijo samo mene. Kaj naj storim? Na drevo nisem mogel, ker sem bil prešibek. Zagledal sem pa grmovje črnih malin — robidovje. Splazil sem se notri in brisal sledi za menoj, pritisnil sem se na zemljo in mirno ležal. Slišal sem le, kako so se moji zasledovalci vedno bolj bližali. V strahu se nisem upal niti dobro dihati. Koraki so prihajali vedno bližje in sem slišal, kako so suhe vejice pokale pod nogami. Kakor so se približali, so se tudi oddaljili. Oddahnil sem se, pa čakal do mraka; še zaspal sem med tem. Ko sem šel češnje iskat, me je nekdo opazil in potem so me začeli loviti. Odločil sem se, da se podnevi ne bom več premikal, ker sem bil preslaboten. da bi tekel, če bi bilo treba.

V temi sem nadaljeval pot v dolino, prečkal cesto in šel zopet navzgor v nov hrib preko njiv. Na vrhu hriba je bila kmetija. Na njivi sem videl solato. Odtrgal sem nekaj listov, pa je bila tako povaljana, da je pesek kar škripal med zobmi. Šel sem naprej v sadovnjak. Tam je stala lestva poleg nekega drevesa. Ko sem se približal, sem videl, da je bila češnja. Zlezel sem gori češenj je bilo dovolj. To je bila po tednu dni moja prva hrana. Ni bila izdatna, toda boljše kot nič.

Šel sem naprej v gozd, kjer sem preležal preko dneva. Proti večeru sem hotel naprej preko doline v drug hrib, pa so bili povsod sami prepadi. Bil sem nekje pri Zagorju, kjer je polno razpok in nevarnosti za nočno hojo in sem se bal, da padem v kakšno razpoko. Pomaknil sem se na levo proti Savi in prišel do ceste. Hotel sem iti kar po njej nekaj časa, nato

pa zopet v hrib. Pred seboj sem zagledal malo barako iz katere je takoj stopil stražar z mitraljezom in zakričal „Stoj!“. Za njim je prišel še drugi. Nič nisem pomišljal in sem stekel nazaj, od koder sem prišel. Bilo je zelo nevarno, ker sem moral teči v ravni črti: na desni je bila Sava, na levi pa zid poleg železnice. Svetleče krogle so sikale okrog mene, a zopet sem imel srečo in me ni nobena zadela. Napotil sem se nazaj v hrib in sem bil naslednjo noč tam, kjer sem bil prešnji večer. Tam sem prebil dan in si še pred nočjo izbral smer, v katero bom ponoči šel. To pot sem se držal na desno in šel v dolino. Ob vznožju hriba je bila neka kmetija. Ustavil sem se in premišljal, kako bi prišel do hrane. Ali naj grem v hlev in skušam pomolzti katero kravo? Toda nisem imel posode!

Od hiše sem bil še daleč. Ljudi tukaj nisem poznal. Mnogi so imeli takrat orožje. Nebi pa rad zopet padel v nesrečo.

Od daleč je zadišalo po kruhu. Počasi sem šel proti hiši, od koder je dišalo. Okno je bilo odprto in sem potipal polico, na kateri je bil hlebec kruha. Prijel sem ga in skušal prelomiti, da bi ga tako vzel skozi zamreženo okno. Toda hlebec se je odlomil, a v roki mi je le nekaj ostalo. Štem plenom sem odšel preko ceste v nasprotni hrib. To je bilo v noči od 6. na 7. junij.

S tem kruhom sem si mislil toliko pomagati, da bom zdržal, dokler ne pridem do prave hrane. Pod vrhom hriba, že na drugi strani, sem našel studenec, kjer sem pil vodo in jedel kruh. Grenek je bil kot pelin! Vendar je bil za mene predragocen in mi je verjetno rešil življenje.

S tega hriba sem pa zagledal Sv. Planino kjer sem teren že poznal, ker smo tam okrog lovili partizane. Preko dneva sem še preležal poleg tega studenca, zvečer sem jo pa mahnil naprej. Počutil sem se boljše, tudi rane so se že bolj celile. Zelo me je pa motilo, ker med dihanjem nisem slišal ker mi je zrak uhajal skozi levo uho in mi je v ušesu kar piskalo. Če sem hotel kaj poslušati, nisem smel dihati ali pa sem moral s prstom zatisniti uho. Grozno je pa bilo, kadar sem kašljal ali pa kihal, ker sem bil zelo prehlajen in sem prst kar naprej tiščal na uho.

Zjutraj sem že prišel na hrib Sv. Planina. Našel sem primeren prostor nedaleč od cerkve. Bil je lep dan in sem ležal kar na soncu in mi je bilo zelo prijetno. Prišel je cerkovnik in odzvonil Zdravo Marijo. Hotel sem z njim govoriti in sem šel okrog cerkve. Nisem ga več dobil, je po drugi strani odšel domov. Morda je bilo tako še bolj prav. Ob cerkvi je tudi pokopališče. Na nekaterih grobovih sem videl jugoslovanske zastave. Tu so bili pokopani partizani.

Zvečer sem slišal dve močni eksploziji in nebo se je modro in rumeno posvetilo. Ta eksplozija je bila na postaji Devica Marija v Polju pri Ljubljani.

Ko sem pozneje ponoči hodil v bližini neke vasi je bila pri neki hiši še luč. Pekli so kruh. Duh po svežem kruhu me je zelo dražil pa sem

se le premagal in šel naprej. Zdržati sem moral le še en dan. Isto noč sem šel tudi mimo hiše kjer je bil domači sin med vrnjenimi domobranci, pa nisem hotel vstopiti, ker je hudo povedati žalostno novico, čeprav sem vedel, da bi mi tam postregli in pomagali. Premagal sem se in šel naprej proti Limbarski gori. Tu sem 9. junija v gozdu obležal. Zvečer sem šel k znancem, kjer sem dobil mleko, ker je nevarno sestradancu takoj najesti se. Mleko je bilo grenko, jajčka so bila grenka, kruh grenak, vse je bilo samo grenko.

Tukaj sem zvedel, da me na mojem domu pričakujejo partizani — nisem se mislil tja napotiti — ter da je znami „Pajk“, Franc Aubelj, po vojni sodnik v Kamniku, pravi sodnik pa je bil le njegov pomočnik. Ta kapetan Pajk je poslal za menoj en bataljon partizanov, da me bodo gotovo dobili in to za vsako ceno.

Dali so mi hrane ter sem odšel v gozd. Zopet sem se vsedel blizu nekega studenca ter pil vodo, volje, da bi kaj jedel, pa nisem imel. A vendar sem se premagal ter zavedal, da sem po malem tudi jedel, sicer bi bilo po meni, saj se mi je že kar temnilo pred očmi. Ko sem zvečer hotel vstati, sem takoj padel, zopet sem vstal in zopet padel. Mislim sem si, da tu ne smem umreti. Zopet sem vstal in zopet zgrudil, vendar sem bil takoj pri zavesti. Šel sem po bregu. Ko pa je postalo malo bolj strmo, sem lezel po vseh štirih. Na ravnem sem skušal hoditi in sem zdržal na nogah, toda opotekal sem se, kot da bi bil pijan. S časom sem pa le začel dobro hoditi.

Naslednjo noč sem zopet dobil hrano in odšel. Drugi dan sem se že mnogo boljše počutil. Ležal sem na polju med visoko ržjo, pšenica je prenila za to. Sonce me je lepo obsevalo in vedel sem, da me tu ne bo nihče iskal.

Nekega deževnega dne sem pa šel spat v seno v neko hišo, kjer so bili za partizane. Vedel sem, da me tam ne bodo iskali.

Vsak dan sem se boljše počutil in vračalo mi se je zdravje. Rane so se lepo celile, hrana je tudi že začela dobivati pravi okus in žolč se ni več razlival vsled pomanjkanja hrane. Le leva roka je bila še zatekla in zrak je še vedno uhajal skozi levo uho.

Znano mi je bilo, kako velik lov na mene so organizirali komunisti, saj so vedeli, da sem jim ušel in so me hoteli za vsako ceno dobiti. Zato sem sklenil, da bom šel na pot, čim se bom počutil sposobnega za večje napore. Tudi sem vedel, da bodo poleg mene prijeli tudi one, ki so mi pomagali. Zvedel sem, kako so nekaj skrivačev polovili in jih zverinsko pobili.

V poslopju bivše domobranske postojanke v Domžalah so imeli partizani zaprtih več naših a med njimi tudi nekega partizana. Zakaj, ne vem. Bil je lačen kot drugi in pokazal na kose belega plesnivega kruha in rekel: „Glejte, beli hudiči so jim dali dovolj jesti, ali ti pa nam ne dajo“. Tega partizana sem osebno poznal.

Reči moram, da so partizani in oni, ki so za nje delali, od zmage kar ponoreli. Streljali so, kar za zabavo. Vsak dan sem slišal pogoste strele.

Kaj je lahko narod pričakoval od teh partizanskih herojev, katerim še danes tako pravijo. Bili so pa navadni morilci neoboroženih ljudi. Čim so pa imeli opravka z oboroženim nasprotnikom so pa bežali, kakor se je v Teharju sam komandant izrazil in to javno, kar pred vso množico. Kričali so, da so Slovenijo osvobodili. Dejstvo je, da so osvobodili sebe, ves drug narod pa ustrahujejo in to še danes!

Svobodo so prinesli iz hoste — tako, kot so jo oni poznali in se je naučili v gozdovih. Sedaj pa je svoboda mučiti in moriti vse, kar je njim razbojnikom nasprotno. Kri je na debelo napajala našo zemljo. Padali so naši veliki možje, žene, matere, dekleta, otroci. Tudi dojenčki so morali umirati za to njihovo svobodo.

V tistih dneh sem imel dovolj časa, da sem premišljeval o vseh teh dogajanjih. Tudi sem se spomnil na one partizane, katere smo mi domobranci polovili, a so se ob koncu vojne živi vrnili v domovino. Pri nas so pcceni odnesli, sedaj pa so morili in trpinčili. Zakaj jih nismo enostavno postrelili? Morda bi bilo tako marsikomu ohranjeno življenje in mnogim trpljenje, saj so prav ti divjaki mnogo tega povzročili. Boljše bi bilo, da se ne bi nikdar rodili! Toda mi smo po človeško ravnali z ujetniki. Ni lahko, odločiti se ustreliti človeka!

Tudi sem premišljal mnogo o naših domobrancih, kako so se zadržali ob vračanju. Razen redkih izjem so se odlično zadržali! Med seboj nismo mnogo govorili, kajti v žalosti in strahu po navadi vsak molči.

Večkrat se tudi spomnim poveljnika domobranske posadke v Lahovčah, kako se je vpričo mene komunistom izrazil, da je delal za nje in komunisti so mu to tudi priznali in ga pustili pri miru.

Že ko se je tista postojanka ustanovila, sem slišal, da poveljnik ni ravno zanesljiv. Ko, so komunisti napadli postojanko v Lahovčah, je bila samo zasluga dobrih borcev, da postojanka ni padla v partizanske roke. Kljub pomanjkanju municije in slabi oborožitvi so naši fantje vzdržali, dokler ni prišla četniška pomoč. Za vse so pa partizani vedeli. Temu moramo tudi še prišteti, da so komunisti imeli dobre zveze z nemško posadko v Šenčurju, katera je bila pozneje kazensko prestavljena na vzhodno fronto. Ko pa sem še slišal izjavo poveljnika Toneta Ilije sem se začudil in si še danes ne morem razložiti, kako da postojanka ni bila premagana takoj ob prvem napadu. So morali biti pač domobranci odlični borci, da so ob takem poveljniku zdržali in vztrajali. Vsa čast tem borcem!

XXI

Iz krajev, kjer sem se skrival in premišljeval o naši usodi, sem odšel 18. junija 1945. leta. Počasi in zelo previdno sem hodil proti Novi štifti. Noči so poleti kratke in sem le malo prehodil vsako noč.

Nekega dne, že proti večeru sem šel proti robu gozda in sem opazil starejšo žensko ki je nabirala arniko za zdravila. Pristopil sem k njej in jo ogovoril. Malo se je prestrašila, a se je takoj umirila in me vprašala, kdo sem. Odgovoril sem ji, da sem koroški Slovenec in da se vračam domov. Zdelo se ji je čudno da me še niso ujeli partizani, pa sem ji razložil, da so me že imeli ujetega ter da so me izpustili. Nato me je vprašala, če sem kaj lačen in če hočem kaj mleka in kruha, in da naj se kar nič ne bojim ter da naj stopim z njo do hiše, ki je stala malo nižje, na samem. Dodala je še, da mi njeni domači ne bodo nič hudega naredili.

Ko sva prišla do hiše, sem videl, kako sta dva moška razkladala voz sena. Od daleč sta me samo pogledala in delala naprej. Stopil sem v hišo, omenjena žena pa mi je hitro prinesla toplega mleka in kruha. Hitro sem vse pojedel in se tudi zahvalil. Pri slovesu mi je pokazala od daleč na neko hišo in me opozorila, da se ji ne približam, ker so tam ljudje za partizane in imajo tudi orožje. Bil sem ji hvaležen za opozorilo in sem ji rekel, da se bom pazil. Dobri ljudje so to bili, a ob začetku sem se jih vseeno bal, ker jih nisem poznal.

23. junija sem bil čez dan na nekem visokem hribu, od koder je bil krasen razgled vse do Ljubljane. Ko se je zmračilo, sem videl, kako je bil razsvetljen Ljubljanski grad, po hribih pa so zagoreli kresovi. Bil je predvečer praznika sv. Janeza Krstnika in so ljudje po starih običajih kurili kresove. Spomnil sem se, da so v davnih časih s kresovi napovedovali turške vpade v naše kraje. Sedaj pa je bilo hujše, kot takrat, saj so tolpe morilcev že več dni morale v masah. Dolgo sem tako sedel in gledal proti Ljubljani. Mogel bi že iti naprej, pa vseeno sem kar sedel in premišljeval in otožno gledal okrog sebe. Vedel sem, da ne bo dolgo, ko bom že v Avstriji. Podajam se v negotovost. Angležev se bom moral ogibati, ker so mi bili prav tako nevarni, kot komunisti in bi me mogli ponovno vrniti. Tudi sem si mislil, da so po Koroškem jugoslovanski partizani in da lovijo ubežnike, kar se je pozneje tudi res zgodilo v par slučajih. Bil sem previden, sicer bi jim zopet padel v roke.

Brez težav sem prišel preko meje na Koroško. Že v dolini sem prišel do ceste, kjer sem videl nekega oboroženega moškega na kolesu, pa sem se takoj umaknil nazaj v gozd. Hodil sem ponoči in kar po polju, na cesto nisem stopil.

Drugi dan sem pa že kar podnevi šel na cesto in tako prišel do dveh hiš. Kar pogumno sem koračil naprej, ko je mimo prišel neki moški. Mislil sem si, da je Avstrijec in sem ga po nemško vprašal, če je to prava pot v Beljak. Oni pa reče: „Šta?“ — Bil je Srbin, komunist. Še enkrat sem po nemško vprašal in tudi obenem z roko pokazal. Mislim, da je samo razumel Villach, pa je odgovoril in prikimal z glavo „Pravac Filah“. Ko sem bil že malo naprej, se je oglasil še eden in spraševal tega prvega: „Šta oni pita Tebe?“ „Neki švaba pita ako je pravac na Filah“. „Ja j...

švabu!“. Njunega razgovora je bilo s tem konec, jaz sem pa šel mirno naprej proti Beljaku. Tam sem šel v cerkev. Bila je nedelja in sem šel v cerkev. Le par ljudi je bilo notri. Bilo je pač že popoldan. Dolgo sem molil. Ko sem šel naprej, sem se mestu ognil po stranskih poteh, ker nisem hotel pasti Angležem v roke.

Prišel sem tako do neke hiše pod gozdom iz katere je stopil črno oblečen moški in me zagledal. Pogledal je nebo — bližala se je nevihta — in se že hotel vrniti v hišo, pa si je premislil in me po slovensko vprašal, kdo sem. Nisem ga hotel razumeti in sem ga po nemško vprašal „Prosim“. Nekaj je še premišljeval, videl sem, da me ne razume — bil je Slovenec — partizan. Jaz sem pa hitro odšel naprej po cesti proti gozdu. Med tem je začelo deževati in sem stopil pod košato smreko. Tu sem zagledal, da gre nekdo za menoj. V roki je imel puško. Po obleki se mu je poznalo, da je Avstrijec. Mirno sem ga počakal. Stopil je k meni in me vprašal, kdo sem in kam grem? odgovoril sem mu, da se vračam iz taborišča domov v Slovenijo. Znal je slovensko in sva nato naprej govorila. Spraševal me je, v katerem taborišču sem bil v Nemčiji. To sem mu brez težav povedal, saj sem bil večkrat tam pri naših. Ker sem mu vse točno opisal, mi je verjel. Povabil me je, naj grem z njim, ker sta pri njemu že dva partizana, ki bosta šla v Ljubljano in bom tako imel družbo. Z izgovorom, da so me že Angleži preveč zadržali in da bi rad, zato čim preje prišel domov, sem ga le pripravil, da ni vztrajal pri svojem povabilu. Pokazal mi je še, čez kateri hrib naj grem, da bom hitro čez mejo. Pazljivo sem ga poslušal. Dodal je še, da so prejšnjega dne ubili nekega esesovca, ki je delal za Hitlerja. Nato sva se poslovila, on je šel domov, jaz pa hitro naprej, da bi čim preje bil proč od nevarnosti. Kako je bilo dobro, da sem bil previden! V takem primeru se pač človek mora tudi lagati.

V Ziljski dolini sem pri Podkloštru drugega dne zagledal Angleže, kako so tam kar na prostem taborili. Ker sem se jih bal, sem pri neki hiši kmetu ukradel grablje in jih nosil preko rame, da je tako izgledalo, da sem domačin, ki gre na njivo. Angleži so me nekaj časa pazljivo gledali a niso nič rekli niti storili. Vsekakor sem jih prevaril. Lepo seveda ni bilo, da sem grablje ukradel, toda tam so vse legitimirali, jaz pa razen grabelj nisem imel druge legitimacije. Če bi me ustavili, bi me gotovo zaprli, kaj bi se pa potem zgodilo, pa ne vem.

Tako sem prišel v Bistrico, kjer sem šel najprej v cerkev, nato pa v župnišče k župniku, kateremu sem malo povedal, od kod prihajam in kaj delajo komunisti v Jugoslaviji. Ni mi verjel, da bi sedaj, ko je vojne že konec, Titovci tako pobijali. Zelo nezaupljivo me je poslušal, sicer pa takrat res ni bilo tako lahko verjeti, kar sem mu pripovedoval. Vsekakor sem bil en dan pri njemu, dal mi je hrano in mi hotel preskrbeti delo, česar pa nisem sprejel, ker je bila kmetija preblizu jugoslovanske meje. Še istega dne sem šel po privatnem mostu, kjer ni bilo straže, preko Zilje.

(Sledi)

Prisilno vračanje

Ob koncu druge svetovne vojne je bilo na teritoriju ki so ga zasedle britanske in ameriške vojne sile, vse polno beguncev vseh narodnosti; med njimi tudi okoli dva milijona Rusov. Mnogi od teh se niso hoteli vrniti v svojo domovino, ker niso imeli nobene volje postati sužnji komunizma. Med temi Rusi so bili tisti, ki so se aktivno borili proti komunizmu, ruski vojni ujetniki, civilno prebivalstvo in tudi otroci. Sovjeti so zahtevali, da morajo biti vsi ti Rusi brezpogojno in nasilno vrnjeni v Sovjetsko zvezo. Tej zahtevi je britanska vlada ugodila, kljub strogim uradnim pomislekom. Washington je sledil Britancem in pogodba je bila zaključena v tajnem dokumentu na Jalti. Dolga leta je ta skrivnost ležala v tajnih arhivih omenjenih vlad. Le poedini preživeli očitvidci so govorili in pisali o usodi teh milijonov ljudi.

Pred nedavnim pa je britanski žurnalist Nicholas Bethell, avtor knjig „Gomulka“ ter „The War Hitler Won“ (Vojna, ki jo je Hitler dobil), točno prikazal in dokumentiral, kaj se je zgodilo z dvema milijoni Rusov, ki so bili nasilno vrnjeni. Bethell dokumentira opis tragedije z uradnimi dokumenti, ki so bili pravkar deklasificirani. Prinaša pričevanja vojakov, diplomatov in rešencev. Njegova knjiga nosi naslov „The Last Secret“, (Zadnja skrivnost). Ameriška izdaja je izšla novembra 1974; izdajatelj je „Basic Books“.

Bethell zelo nazorno prikazuje dogodke za dogodki, ki so sledili po prisilnem vračanju Rusov. Opisana je bilateralna pogodba, podpisana na Jalti 11. februarja 1945. En dogovor sta podpisala tedanji britanski zunanji minister A. Eden in sovjetski zunanji minister V. Molotov. Drugi dogovor pa nosi podpise generala J. D. Deane-a, vojaškega atašeja v ameriški ambasadi v Moskvi, in sovjetskega generala Grizlova.

Zelo črno so prikazani tedanji voditelji Zapadnih držav, katerih glavna skrb je bila vrnitev njihovih lastnih vojakov, za kar so bili pripravljeni plačati vsako ceno. Avtor je mnenja, da je bil ta dogovor in njegova izvedba zelo tragična napaka; krivdo zanjo pa da nosi v glavnem tedanji britanski zunanji minister Eden. Eden je dosegel pri britanski vladi, da je pristala na prisilno vračanje vkljub prvotnemu nasprotovanju Churchilla. Podrobno je popisano, kako se je vršilo vračanje, in pod kakšno silo; opisani so masovni samomori onih, ki so šli raje v smrt, kot da bi bili vrnjeni.

Kocka je padla na Jalti, Stalin pa se je že davno prej odločil, da izloči vse one, ki so sodelovali z Nemci, kakor tudi tiste, ki so prišli v nemško vojno ujetništvo; torej krive in nedolžne. Že samo dejstvo, da je nekdo prišel v nemško vojno ujetništvo, je bil za Stalina zadosten dokaz mlačnosti napram Sovjetski zvezi. Tudi tisti, katere so Nemci odvedli na prisilno

delo v Nemčijo, kakor tudi politični begunci so doživeli isto usodo. Sovjetski sistem je z njimi postopal kot z izdajalci domovine. Med temi nesrečnejši je bilo okoli 50 tisoč Kozakov; mož, žena in otrok.

Slepota britanskih in ameriških predstavnikov — vključivši Roosevelta in Eisenhowerja — je ostala prikrita tajnost. To je še vedno tajnost in Zpad ne ve nič, kako so navadni zemljani šli v smrt zaradi slepote „velikih.“ Danes, po 30 letih se že čujejo izgovori in opravičila kot: „...če ne ugodimo Stalinu, bo ta zadržal britanske in ameriške vojne ujetnike kot talce.“ Resnica, o kateri Bethell razpravlja, pa je, da je Zpad enostavno popuščal Stalinu zato, ker je teža borb bila na sovjetskih tleh, in ker so mislili, da je Stalin potreben v dokončni borbi na Daljnem Vzhodu.

Bethell je mnenja, da se tak zločin nikdar več ne bo ponovil. Kot dokaz za svojo trditev navaja situacijo, ki je nastala po Korejski vojni v zvezi s kitajskimi vojnimi ujetniki in begunci. Tedaj so mirovna pogajanja zastala za skoro eno leto prav zaradi vprašanja vojnih ujetnikov in beguncev. Združeni narodi tedaj niso pristali na prisilno vračanje kitajskih ujetnikov.

Ob dokumentarnih dokazih, kaj se je zgodilo z ubogimi, prisilno vrnjenimi Rusi, danes zapadnjaki z zaprepaščenjem gledajo na tisto dobo. Tisti, ki so izvrševali povelja, obžalujejo, da so slepo sledili navodilom; — žrtve pa so bile žrtvovane.

(Ob drugi priliki slede primeri, kako so mučili in masovno pomorili nesrečne, prisilne vrnjene Ruse.)

Pisatelj, obtožen si

(Objavljeno v "Ilustriranem Tedniku Dela", 10. septembra 1974)

Časnikarja in pisatelja *Draga Jančarja* čaka v Mariboru sodna obravnava, ker so na njegovem domu našli dve knjigi emigrantskih pisateljev. Preiskovalnemu sodniku je Jančar dejal nekako takole: da se z njuno vsebino nikakor ne strinja, saj sta polni strupa proti sedanjemu demokratičnemu ureditvi v Jugoslaviji, vendar ju je kupil, da bi se lahko čim bolje seznanil z miselnostjo in nameni, ki emigrante vodijo pri njihovem rovarjenju. O teh knjigah je razpravljal z nekaterimi pisatelji. Ker so našli pri njem sovražni propagandni material, mu grozi zdaj po obtožnici najmanj tri leta strogega zapore.

„Temeljita obveščenost je pravica in dolžnost vsakega časnikarja in angažiranega književnika!“ se zagovarja Drago Jančar.

O tem je v torek (3. septembra) razpravljalo tudi Društvo slovenskih pisateljev in slovenski PEN klub. Pisatelji so z Jančarjem solidarni, začudeni pa spričo takega postopka sodstva.

Začudenje je toliko bolj razumljivo ob dejstvu, da je Drago Jančar prejel letos za svoje časnikarstvo Tomšičevo nagrado, in sicer predvsem za poročanje o življenju Slovencev v zamejstvu.

Meseca novembra je ljubljansko Delo poročalo na kratko, da je bil časnikar mariborskega Večera Drago Jančar obsojen na eno leto strogega zapora. Za katere knjige gre, ni poročalo.

Izjava in poziv Narodnega odbora za Slovenijo ob 30-letnici ustanovitve

29. oktober je slovenski narodni praznik, ki ga Slovenci slavimo v spomin svojega narodnega osvobojenja izpod avstroogrske monarhije leta 1918 in v spomin prve slovenske narodne vlade, ki je bila tedaj ustanovljena. Ta dan pomeni v naši zgodovini zmago jugoslovanske ideje, v kateri so videli naši veliki vodniki tiste dobe rešitev obstoja in edino možnost svobodne rasti našega naroda. Avstroogrska monarhija je namreč brezobzirno zatirala rast slovenskega naroda in mu ni priznala narodne samobitnosti kljub njegovi tisočletni zgodovini.

Na ta narodni praznik 29. oktobra, leta 1944, to je pred 30 leti, smo v času druge svetovne vojne, nacistične okupacije Slovenije in komunistične revolucije predstavniki Slovenske ljudske stranke, Slovenske demokratske stranke in Socialistične stranke v popolni ilegali ustanovili v domovini Narodni odbor za Slovenijo. Navedene tri demokratske stranke so med obema svetovnima vojnama v Sloveniji predstavljale 90% Slovencev in je zato Narodni odbor za Slovenijo ob ustanovitvi izražal voljo in težnje velike večine Slovencev in jih izraža še danes, tako svobodnih Slovencev v svetu kakor tudi Slovencev v republiki Sloveniji v Jugoslaviji, kjer nimajo svobode, da bi uveljavljali svoje človeške pravice.

Narodni odbor za Slovenijo si je ob ustanovitvi postavil za cilj obnovo svobodne demokratične federativne Jugoslavije, katere sestavni del naj bi bila *Narodna država Slovenija*.

Prvi slovenski parlament, ki ga je sklical Narodni odbor za Slovenijo, je 3. maja 1945, še pod nemško okupacijo, ko je zasedal v popolni tajnosti v Ljubljani, glavnem mestu Slovenije, proglasil ustanovitev Narodne države Slovenije v federativni demokratični Jugoslaviji.

Vse to smo storili v trdnem prepričanju, da bo zmaga zaveznikov omogočila uresničitev tega sklepa.

—o—

Ko ob 30-letnici ustanovitve Narodnega odbora za Slovenijo gledamo na preteklost, sedanjost in prihodnost slovenskega naroda, vidimo to podobo: Četudi smo Slovenci številčno majhen evropski narod, smo znali v svoji

miselnosti ohraniti čut za demokracijo in načelo oblasti, ki izhaja iz ljudstva, kot dediščino iz tistih let, ko smo kot svoboden narod sredi fevdalne Evrope svoje kneze izbirali svobodno.

Pod germanskim pritiskom smo sicer izgubili svobodo, vendar smo se ohranili pri življenju in se z lastnimi močmi dvignili na raven visoko kulturnega naroda.

Po stoletnem boju za ponovno pridobitev politične svobode smo se ob koncu prve svetovne vojne kot svoboden narod prostovoljno odločili, da se povežemo s Hrvati in Srbi v skupno državo, ki naj brani naše meje in naš rod pred močnejšimi sosedi, kateri se nočejo sprijazniti s tem, da naj bi doba imperializma v Evropi dokončno minila.

Novo ustanovljena država se je po prvi vojni imenovala Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev, kar je že v imenu poudarilo samobitnost in enakopravnost narodov, ki so jo sestavljali. Toda država treh narodov je bila spremenjena v centralistično državo, preimenovana pozneje v Jugoslavijo, v kateri niso bili vsi narodi, med njimi slovenski, deležni takšne politične, kulturne in gospodarske svobode, kakor so pričakovali.

Zgodovinsko dejstvo pa je, da smo Slovenci v tej Jugoslaviji kljub težavam bili deležni velikega napredka v svojem narodnem razvoju na vseh področjih javnega življenja.

Toda čim bolj se je poudarjal državni centralizem na škodo narodnih avtonomij, tem bolj je slabela skupnost narodov Jugoslavije in druga svetovna vojna je pokazala, da je centralizem močno ranil korenine Jugoslavije, ki bi morale biti zasidrane le v svobodni volji narodov.

Po okupaciji Jugoslavije leta 1941 je bil med drugo svetovno vojno slovenski narod razdeljen med tri okupatorje: Nemce, Italijane in Madžare. Nemški nacisti in italijanski fašisti so ga obsodili na smrt.

Gorje je povečala neznatna komunistična partija Slovenije in Jugoslavije, ko je začela državljansko vojno pod okupacijo z namenom, da si nasilno prilasti oblast. To je bil namreč edini namen takoimenovanega „osvobodilnega boja“ komunistične partije.

V času revolucije je izvajala teror in fizično uničevala Slovence ter se posluževala tudi okupatorjev pri uničevanju demokratičnih in narodno zavednih Slovencev.

Dejstvo je tudi, da je komunistična partija še pred nemškim napadom na Jugoslavijo pozivala jugoslovanske vojake, naj odvržejo orožje in se ne borijo proti nacistični Nemčiji.

Slovenski narod pa se je takoj v začetku postavil na stran zahodnih demokracij, ker je pričakoval rešitev in svobodo samo od njih.

Trd je bil boj proti nacizmu, fašizmu in komunizmu in v desettisoče gredo slovenske žrtve v tej dobi.

Četudi se je druga svetovna vojna končala tako, kakor smo Slovenci želeli in pričakovali, to je s porazom nacistične Nemčije in fašistične Italije, nismo dosegli svojega cilja. Bili smo prevarani. Narodni odbor za Slovenijo

se je potem, ko je progiasil Narodno državo Slovenijo v federativni demokratični Jugoslaviji, umaknil v emigracijo.

Jugoslovanska komunistična partija, ki je s pomočjo sovjetske vojske in proti volji narodov Jugoslavije prišla do oblasti, ni izpolnila dogovorov in upoštevala smernic, po katerih bi morale biti izpeljane v Jugoslaviji svobodne volitve, marveč je svoje nasprotnike pomorila ali vrgla v ječe in koncentracijska taborišča.

Komunistični vodniki nove Jugoslavije, nastale po drugi svetovni vojni, so tako s svojim totalitarističnim in centralističnim ustrojem preprečili narodom dosego svobode. Sedaj to državo povezuje z nasiljem komunistična partija, namesto da bi jo družila volja svobodnih narodov. Jugoslavija je postala orodje komunistične partije, ki izvaja s svojim diktatorskim sistemom nasilje nad svobodo duha in je prav zato notranje šibka država. Ponavljajoče se napetosti zaradi teženj narodov po svobodi, so povečale notranja nasprotstva in Jugoslavijo vsaka večja kriza lahko pripelje na rob propada.

Komunistična vlada Jugoslavije tudi ne nudi slovenskim manjšinam v Avstriji in Italiji nobene učinkovite opore v težkem boju za njihove narodne in človeške pravice.

Slovenci odločno branimo načelo, da ima slovenski narod prav tako, kakor tudi drugi narodi Jugoslavije, pravico do lastne države, vendar odločno odklanjamo nasilno razbijanje Jugoslavije. Tako razbijanje bi povzročilo nepopravljivo škodo ne samo slovenskemu, ampak tudi drugim narodom Jugoslavije. Rešitev je le v vrnitvi k načelu suverenosti narodov, ki naj bodo v demokratičnih narodnih državah — katerih ena naj bo Slovenija — po načelu samoodločbe vključeni v svobodno povezavo.

—0—

Da bo slovenskemu narodu omogočeno živeti v svobodi, pozivamo vse Slovence, ki iskreno kakor mi želijo boljšo usodo našemu narodu in odklanjajo današnjo diktaturo v Jugoslaviji, da nas pri našem delu podpirajo in z vsemi močmi sodelujejo.

Cilji naših prizadevanj so jasni:

1. Hočemo, da se uresničijo načela suverenosti tako, da bo imel slovenski narod in vsi narodi Jugoslavije, prosti komunistične in vsake diktature, *neokrnjene vse pravice svobodnega odločanja o svoji usodi na političnem, gospodarskem in kulturnem področju*. V primeru svobodne odločitve za vstop v skupnost narodnih držav, naj bi imela osrednja oblast le tiste dolžnosti in pravice, katere bi ji narodne države prostovoljno, pogodbeno odstopile. Taka skupnost južnoslovanskih narodnih držav bi bila sprejemljiva za vse narode v njej in bi bila močna sila za ohranitev miru na tem delu Evrope.

2. Opozarjamo na grozečo nevarnost da bi Jugoslavija prišla pod sovjetsko oblast, kar poskušajo doseči posamezniki in skupine v Jugoslaviji in

izven nje. Sovjetska oblast v Jugoslaviji ne bi bila usodna le za slovenski narod in za ostale narode Jugoslavije, ampak tudi nevarnost za svobodo in krščansko civilizacijo zahodnega sveta.

3. Če bi pa Slovencem in ostalim narodom Jugoslavije ne bilo omogočeno, da bi sami v svobodi odločali o svoji usodi in obstoju skupnosti ter bi kakršen koli zunanji poseg ali drugi dogodki, predvsem kot posledica diktature in centralizma, privedli do delitve Jugoslavije, bomo v tem usodnem trenutku Slovenci zastavili vse svoje sile, da sedanja *republika Slovenija postane mednarodno priznana samostojna demokratična država*. Ta naj razširi duhovne meje slovenstva tudi na vsa področja, ki so bila krivično in proti naši volji iztrgana iz matične skupnosti.

Zaradi svoje nezlomljive življenske sile, visoke kulturne ravni in tisočletne zahodne krščanske civilizacije ima slovenski narod po naravnem in mednarodnem pravu pravico, da v *lastni državi* neovirano uživa sadove svojega dela za duhovni in gospodarski napredek v družbi svobodnih narodov in držav.

O božiču jubilejnega leta 1974

STARE MILOŠ

predsednik Narodnega odbora za Slovenijo,
načelnik Slov. kršč. demokracije - Slovenske ljudske stranke — SKD-SLS
Buenos Aires

Dr. LUDVIK PUŠ, tajnik NO
podpredsednik SKD-SLS
New York

Inž. BEVC LADISLAV,
predsednik Slov. dem. stranke - SDS
Napa, California

Dr. BENEDIK VALENTIN,
član izvršnega odbora SDS
Cleveland

Dr. DEBELJAK TINE,
član načelstva SKO-SLS
Buenos Aires

FAJDIGA PAVEL,
podpredsednik SKD-SLS
Buenos Aires

MAUSER OTMAR,
član načelstva SKD-SLS

MELAHAR JOŽE,
glavni tajnik SKD-SLS
Cleveland

Dr. URBANC PETER, tajnik NO
tajnik izvršnega odbora SDS
Toronto

MENART VLADIMIR,
član izvršnega odbora SDS
Fairfield — Avstrija

RIGLER RADIVOJ,
član izvršnega odbora SDS
Buenos Aires

SEKOLEC FRANJO,
podpredsednik SKD-SLS
London

SMERSU RUDOLF,
član načelstva SKD-SLS
Buenos Aires

URANKAR FELIKS,
podpred. izvršnog odbora SDS
Buenos Aires

Opomba uredništva glasila „Tabor“

„Izjavo in poziv N. O. za Slovenijo ob 30-letnici ustanovitve“ je poslal za objavo v našem borčevskem glasilu „Tabor“ g. Miloš Stare predsednik N. O. s sledečim dopisom:

Buenos Aires, 4. januarja 1975.

Spoštovani gospod inženir,

V prilogi Vam pošiljam en izvod Izjave in poziva Narodnega odbora za Slovenijo s prošnjo, da ga objavite v reviji „Tabor“.

Za uslugo se Vam v naprej najlepše zahvaljujem.

Želeč Vam mnogo sreče in božjega blagoslova v novem letu in uspeha pri Vašem delu, Vas najlepše pozdravljam

MILOŠ STARE l. z.

Predsednik N. O.

NAŠI MRTVI

Florijan Slak

Stanetu Kožarju v spomin

Ne vem točno, kdaj sva se spoznala potem, ko sem prišel v „prekormando“ iz realke na letališče v 5. šolsko četo ob začetku leta 1944. Bolje sva se spoznala po ustanovitvi domobranske postojanke v Ribnici, ko je bil Stane v sosednjem bunkerju, ki pa je bil brez strehe, ker je imel lahek minometalec. Še posebno pa mi je ostal v spominu iz borbe na starem gradu na Ortneku 23. aprila 1944, kjer je bil vod domobrancev v partizanski pasti. Pred nami na hribu v močnih bunkerjih partizanski bataljon, za nami na drugem hribu pri Sodražici pa cela partizanska „udarna“ Cankarjeva brigada. Mi smo jurišali v hrib, kot bi plezali po slamnati strehi. Ko si napredoval nekaj metrov, ti je zmanjkalo oprijeme pod nogami in si zdrsnil nazaj... Partizani so s hriba na nas spuščali velike angleške mine, katere pa niso bile učinkovite ker so ob debelem drevju prej eksplodirale, predno so nas dosegle. Od Sodražice nam je v hrbet jurišala Cankarjeva brigada in njen ogenj zlasti težke mine in strojnice, je bil obuden. Spredej smo našli zaklonišče; odzadaj smo bili odprta tarča...

V bližini je mirno ležal 18-letni domobranec Jože Tekavec doma iz vasi Dane v Ribniški dolini. Bil je mrtev! Stane, ki ni mogel uporabiti minometa zaradi gostega drevja, je ležal za skalo v zaklonišču. Na skali pa je sedel njegov pomočnik fant iz Bele krajine. Niso ga motili roji krogel okrog njega. Iz zaboja je pobiral mine, odstranjeval vžigalnike in jih metal v stran...

„Ja kaj pa delaš!“ zakriči Stane.

Fant je od veselja skočil po koncu in odgovoril: „Misli sem, da si mrtev in kaj mi bodo mine brez tebe?“

Čez trenutek se jima je pridružil vodeči poročnik, med drevjem je našel malo praznino, Stane je postavil svoj minomet. Ko je spustil prvo mino, je zatisnil oči v prepričanju, da bo padla nazaj na njega, ker je bila cev minometa navpična. Toda točno je zadela partizanski bunker... Ponovni juriš in zasedli smo hrib.

Pozneje v Križki vasi nad Višnjo goro sta Stane in Florijan Hočevar imela težki minometalec. Ob partizanskem napadu na Križko vas (gl. Junaki Križke vasi — Tabor št. 8, 1968) sta že zgodaj dopoldne porabila vse mine in ko sta šla gledat, če jih je še kaj v skladišču, ki je bilo prazno, nista več mogla do minometalca, ki je bil pod silovitim partizanskim ognjem.

Partizanski oficir Rudi Pušenjak-Uragan, kateri je priznal, da smo bili domobranci „zelo podjetni in borbeni...“ ni vedel, da izpadi niso bili ukazani, temveč so bili storjeni po domobranci, ki o vojaški strategiji niso imeli nobenega pojma. In Stane je bil eden izmed najbolj borbenih in predrznih. Partizani so take borce odlikovali, dali so jim čine in jih proslavili s „heroji“! In pri nas? Doživeli smo Vetrinjo in postali smo „izdajalci“ itd. tistih, ki so nas ustvarili in bi nas radi z „narodno spravo, dialogom“ in podobnimi frazami pokopali za svojo — kariero...

Od domobrancev 63. čete iz Križke vasi nas je ostalo samo šest.

V Vetrinju smo se razšli. Florijan Hočevar, Tone Žganjar idr. so šli nazaj, ker so verjeli v propagando, „da ni resnica, da nas vračajo v Jugoslavijo.“ Da smo pobegli „izdajalci, dezertjerji, komunisti itd.“. Končali so v množičnih grobovih.

Nekako dve leti pozneje sva se s Stanetom zopet našla, samo s to razliko, da je on bil v Italiji. Izmenjala sva si nekaj pisem! Pretekla so leta in končno sem v seznamu članov naše domobranske organizacije zopet našel njegovo ime...

„Kopriva nikoli ne pozebe,“ mi je pisal potem, ko je prešel leta krize po hudi avtomobilski nesreči. In njegovo zadnje pismo še vedno čaka na odgovor!

Danes Stane glede iz onostranstva in se mu verjetno zdijo vsa naša vprašanja delo, misli, načrti itd. tako brezsmiselno, brezpomembno, ničev... Vrnil se je iz „dezerterstva“ v svojo četo; dosegel je svoj zadnji cilj!

Stane, počivaj v miru! Naj Ti bo lahko tuja zemlja, Tvojim sorodnikom in družini, iskreno sožalje.

Meseca avgusta 1974 se je pri prometni nesreči smrtno ponesrečil prvo borec Rado Slane. Pokojni je bil doma iz Litije in je živel kot emigrant v Avstriji.

Dragi Rado — ohranili Te bomo v dobrem spominu!

V 65 letu starosti je podaljši bolezní umrl v Clevelandu 27. decembra 1974 Alojz Zajec.

Pokojni je bil rojen v Velikem Gabru na Dolenjskem v znani številni protikomunistični družini Zajec — Mivčevi. V Ameriko je emigriral junija 1949 iz avstrijskega taborišča Spittal na Dravi. Zapušča ženo Ivo roj. Senica, sina Alojzija in hčer Margarita ter tri vnuke. V zadnji vojni je izgubil pet bratov; brat Janez je padel v borbi 1. 1944, dočim so bili bratje: Jože, Tone, Ignac in Stanislav vrnjeni kot domobranci iz Vetrinja in ubiti 2. junija 1945 v Kočevskem rogu. V Clevelandu zapušča brata Milana in Karla z družino a v Argentini Franceta z družino. V domovini žalujejo za njim, sestra Terezija, Jožefa por. Rus in č. g. Ciril.

Pokopan je bil 31. decembra 1974 v Clevelandu ob velikem spremstvu znancev in prijateljev. Društvo borcev Tabor — Cleveland mu je položilo na krsto venec.

Dragi soborci Lojze, dokončana je Tvoja pot trpljenja. Združen s Tvojimi petimi pobitimi brati in stariši vživaš pri Bogu zasluženó plačilo.

Vsem svojcem v Clevelandu, v Argentini in domovini naše iskreno sožalje.

Tvoji soborci

Dne 3. januarja 1975 je umrl po dolgi neozdravljivi bolezní soborec Slavko Janež. Star je bil 59 let, rojen v Trbovljah.

Pokojni Slave si je v Don Torcuato ustvaril lep dom, kataga je po smrti Marice roj. Simoneti (sestra prvoborca — skupine 17) kmalu zapustil in za ves svoj trud ni prejel nobenega plačila. V težki bolezní je ostal sam, obiskan le od redkih prijateljev in gospa sanmartinske Lige: Žena - Mati. Zanj se je pozanimal tudi dr. Komar, za kar mu izrekamo zahvalo. Ko sem ga večkrat spremljal v rakov Institut ni bil obupan, ker je bil pripravljen na smrt.

Dne 7. januarja je bil pokopan na sanmartinskem pokopališču in mu je dostojno pripravilo pogreb podjetje „Fabrum“ kjer je pokojni delal vsa leta.

Dragi Slave — Tvoje življenje je bilo res v solzni dolini. Do naroda si izvršil svojo dolžnost.

Preživeli soborci Te ne bomo pozabili in Ti želimo miren počitek v tuji zemlji!

Savo

ZAHVALA

V št. 9-10/74 Tabora je bila priložena pesnitev Zorka Simčiča „Korenine Večnosti“ z epilogom: „Mrtvim bratoma in vsem njunim mrtvim in živim soborcem v skromen poklon.“

Hvala za Vašo plemenitost in lepo gesto, da ste jo podaril obema borčevskima organizacijama in ste jo tako poklonil protikomunističnim borcevsem vseh političnih struj.

18. novembra 1974

Oglašam se iz daljne Avstralije. Gotovo že veste, da tukaj nimamo skoraj politične emigracije. Društva so v najboljšem primeru nevtralna, če že niso v kolaboraciji z režimom. Najbolj ostuden primer je sydneyjski „Triglav“, katerega spiritus agens ni nihče drugi kot bivši domobranski poročnik. Tam so šli tako daleč, da nekateri člani društva popivajo po Titovem konzulatu in so celo proglasili bivšega konzula Trampuža za svojega častnega člana.

Seveda politična neopredeljenost še zdavnaj ne pomeni, da so naši ljudje za komuniste. Velika večina si v srcu želi, da bi bila naša domovina ponovno svobodna. Kar nas tare je to, da tisti, ki si tako želijo, iz sebičnih razlogov, upravičenega ali pa neupravičenega strahu svojih misli javno ne poudarijo.

Veliko oporo imamo v mesečniku „Misli“, ki ga zelo večje urejuje g. pater Bazilij Valentin v Melbournu.

Leta 1969 smo v Sydneyu ustanovili Agencijo za Svobodno Slovenijo. Vsako leto se udeležujemo s peščico rojakov pohoda v Tednu usuznjenih narodov (Captive nations). Takrat korakamo po sydneyjskih ulicah s slovensko zastavo.

Imenovanje g. Vladimirja Menarta v Narodni odbor za Slovenijo smo pozdravili tukaj vsi tisti, ki nam je do tega, da imamo Slovenci v zamejstvu svojo politično avtoriteto, nekako začasno vlado.

S slovenskimi pozdravi

Lj. U.

„TABOR“ je pravičen spomenik mrtvim junakom in jasen kačipot v bodočnost. Zato ni od nikogar odvisen. Zavedajte se tega! — Če hočete, da takšen tudi ostane, podpirajte ga z rednim plačevanjem naročnine. — To je največ in edino, kar „TABOR“ od vas pričakuje. — Je preveč, če je manj kot vas stane kozarec slabega vina?

Bodite celi ljudje a ne polovičarji. Toda celi ljudje boste samo na ta način, če poprej zagospodarite nad svojim duhom, nad svojo dušo, da tam naredite red. Kajti kdor ne more urediti svoje duše, tudi izven nje ne bo nič uredil.

IMENA DAROVALCEV ZA INVALIDSKI SKLAD ZDSPB — TABOR

Darovano od 1. februarja 1974 do
21. novembra 1974.

V dolarjih:

Lunder Ivana	15.—
Dr. Resman Uroš	10.—
Grum Jakob	10.—
Petrič Lojze	5.—
Omahen Leopold	20.—
Lobe Berta	5.—
Znidaršič Janez	10.—
Fujs Franc	4.—
S. K. D. Triglav, Milwaukee, od Spomin. proslave, del dohodka	150.—
Lah Jože st.	5.—
Žele Franc, Conn.	2.—
Jakopič Marjan	5.—
N. N.	5.—
Lobe Berta	5.—
Od knjig	65.50
Bančne obresti	87.51

IZ KANADE

Juha Anton	5.—
Dr. Urbanc Peter	20.—
Golobič Jože	10.—
Dr. Pepevnak Franc	20.—
Ferkulj Edi	10.—
Čekuta Vilko	10.—
Novak Marjan	5.—
Jaklič Jože	5.—
N. N.	25.—
Valant Janez	10.—
Dejak Alojz	10.—
Meglič Nace	9.—
Kastelic Jože, Eltham	10.—

Kavčič Ivan starejši	50.—
Štih Anton	10.—
Slapničar Martin	8.—
Babič Lojze	7.—
Žukovec Hilary	10.—
Torkar Franc	5.—
Matašič Janez, Whitby	20.—
Zrimšek Franc	10.—
Medved Bertl	3.—
Bančič Janez	5.—
Kastelic Jože, starejši	5.—
Kastelic Viktor	5.—
Šuligoj Stane	6.—
Novak Viktor	10.—
Kus Franc	4.—
Valant Janez	5.—
Dr. Pepevnak Franc	4.—
Žumer Franc	2.—
Berkopce Stane	4.—
Kastelic Jože, Eltham	4.—
Matašič Janez, Whitby	4.—
Žagar Miha	5.—
Krnc Janez	5.—
Osredkar Franc	10.—
Prostovoljni prispevki na do mobranski proslavi v To- rontu, dne 1. jun. 74	52.—

DSPB — TABOR, Toronto, od jesenske prireditve 74	150.—
Ovčjak Jože	5.—
Zupančič Lojze, mesto cve- tja na grob v Clevelandu umrlega Jožeta Stepca ..	12.—
Platnar Janez	10.—
Mihevc Jože	5.—
Vrečar Viktor	2.40
Župančič Lojze	10.—

Člani iz Batawe, Ontario

Klemenčič Stane	10.—
Trček Ivan	2.—

Gospodarič Albin	5.—	Kosilo v zavetišču 29.12.74 .	852
Medved Venceslav	3.—	Kamin Franc, ZDA	70
Medved Ivo	3.—	Merc Rudi, ZDA (dol.)	10
Henigman Franc	2.—	R. P. Gaber Fr., ZDA (dol.)	50
DSPB — TABOR, Hamilton, Ont. Kanada	110.—	V spomin na pok. <i>Vojteha Budinek:</i> Šivic Srečko	100
Montreal, Kanada:		V spomin na pok. <i>mamo:</i>	
Koritnik Tone (dol.)	4	Dr. Pezdirc Lado	200
Rupnik Ivan	4	V spomin na pok. <i>starše:</i>	
Horvat Franc	5	Buda Stane in Anica r. Cotič	400
Starič Lojze	5	V spomin na pok. <i>Kati Krejčič:</i>	
Robzelj Ivan	4	Rus Srečko	200
Poljanc Jože	4	V spomin na pok. <i>Lojzeta Erjavec:</i>	
Rebernak Mary	2	Rovan — družina	200
N. N.	2	Logar Vinko	125
DAROVALI SO ZA ZAVETIŠČE:		V spomin na pok. <i>sestro:</i>	
<i>Pesov:</i>		Rovan Anton	200
N. N.	10	V spomin na pok. <i>brate in očeta:</i>	
Cof Emil	200	Žerovnik Jože	100
Dora Piegarr de Musar	4.000	V spomin na pok. <i>sestro:</i>	
R. P. Rode Jure	100	Bratje in sestre šilar	1.000
R. P. Štuhec Martina cerkv. nabirka 1. 12. 1974	367	V spomin na pok. <i>Staneta Kožar:</i>	
Zakrajšek Jože	100	Slak Florjan, Kana (dol.) ..	30
N. N.	1.800	<i>Tiskovni sklad gl. Tabor:</i>	
Bodnar Anton	200	Rus Srečko	100
N. N., Derqui	100	N. N., Rosario	60
N. N.	500	N. N., San Martín	20
Zveza slov. mater in žena Mi- klavžev štant 1. 12. 1974 ...	1.100	N. N., San Justo	2
N. N.	50	N. N., Avstrija (dol.)	10
Bodnar Anton	20	Božič J., Avstralija (dol.) ..	4.34
Msgr. Novak Franc	100	<i>Namesto sveče na grob nesmrtnim borcem Grčaric:</i>	
Buda Stane	30	Sladič Jože, ZDA (dol.) ...	20
Jeriha Marjan	376	Namesto cvetja za pok.	
Kosilo v zavetišču 1.12.74 .	1.784	<i>Stanetom Kožar:</i>	
N. N.	200	Levstik Vinko, Rim (dol.) .	10
N. N.	6	<i>Tiskovni sklad Zveze Tabor:</i>	
Štefanič Elsa	200	DSPB Tabor Toronto (dol.)	100
Dolenc Vencelj	26	Hočevan Matevž (dol.)	4
Janez Jožef	100		

NA UREDNIŠKI MIZI

Vsem naročnikom, bralcem in prijateljem „Tabora“ sporoča Konzorcij glasila „Tabor“, da je zvišana naročnina „Tabora“ v Argentini in Južni Ameriki za leto 1975 na 60.— pesov. Ker pa cene tisku izredno hitro rastejo, prosimo, da tudi darujete čim več za Tiskovni sklad, kajti le tako bo mogel „Tabor“ redno prihajati med Vas. Za Zedinjene države Amerike, Kanado in Evropo pa stane „Tabor“, poslan z navadno pošto 5 dolarjev, a z zračno pošto za posameznike 10 dolarjev. Letos bomo tudi spremenili način izhajanja lista in sicer tako, da bomo izdali 4 dvojne številke in 4 enojne in to izmenično (do sedaj so bile 3 dvojne in 6 enojnih številke).

Konzorcij „TABORA“

SLOVENSKO ZAVETIŠČE JE DELO VSE SLOVENSKE EMI-
GRACIJE IN NIHČE NIMA PRAVICE ZASLUG. VSA PRA-
VICA JE PRAVICA REVEŽEV, ZASLUGA PA PRIPADA NA-
ŠIM MRTVIM. SLOVENSKO ZAVETIŠČE JE IZGOVORJENI
KOT POMOČI POTREBNIM SLOVENCEM.

V S E B I N A

Trigésimo aniversario	1
Obveščevalna služba in drugo (Stane Buda)	3
Slučaj generala Leona Rupnika	8
Program NO za Slovenijo (Stane Buda)	25
Naši možje	27
Zveličar je rojen	29
Naša mladina	30
Zavetiščne vesti	30
„Vi ste se za vero borili...“ (Jože Cerar)	31
Prisilno vračanje (F. G.)	37
Pisatelj, obtožen si	38
Izjava in poziv Narodnega odbora za Slovenijo ob 30-letnici usta- novitve	39
Naši mrtvi	43
Iz pisem	45
Darovali so	47
Na uredniški mizi	III

Correo
Argentino
Sucursal
J. L. Suárez
(Bs. As.)

TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 8133

FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 2619